

OEFENINGENPAKKET MEDISCHE TERMINOLOGIE

Stam en combinerende vorm

In *megal/o* is megal de STAM en megal/o is de COMBINERENDE VORM. In *dermat/o* is dermat de STAM en dermat/o is de COMBINERENDE VORM.

Uiteinden

ACRO wordt gebruikt in woordsamenstellingen die betrekking hebben op een top, op de uiteinden van de ledematen (handen en voeten), evenals uitstekende lichaamsdelen zoals de kin, de neus en de oren. Om lichaamsuiteinden aan te duiden gebruiken artsen vaak woorden die ACRO bevatten.

Het woord acroparesthesie betekent een gevoel van matheid, soms pijn, aan de handen en voeten, ten gevolge van perifere zenuwletsels. In acromegalie, acrodermatitis, acrocyanose gaat het bij acro in principe over alle soorten LICHAAMSUITEINDEN. Meestal betreft het echter alleen de LEDEMATEN.

Groot

Megal betekent altijd GROOT. Een woord dat megal bevat wil zeggen dat iets GROOT is.

Acromegalie betekent dat de lichaamsuiteinden vergroot zijn. Iemand met vergrote handen zou dus aan ACROMEGALIE kunnen lijden. Een volwassen patiënt met ACROMEGALIE vertoont een hyperplasie van de acra: neus, kin, oren, handen en voeten, door overmatige productie van groeihormoon.

Toestand

/ie is een achtervoegsel, dat een woord tot een zelfstandig naamwoord maakt. Acromegalie heeft dat achtervoegsel, en is dus een ZELFSTANDIG NAAMWOORD (woordsoort).

Het achtervoegsel */ie* betekent toestand, meestal abnormale toestand.

Huid

Het Griekse woord voor huid is derma. De combinerende vorm DERMATO heeft altijd betrekking op de huid. Wanneer u DERM(AT) (stam) of DERM(AT)O (combinerende vorm) ziet, denkt u onmiddellijk aan de HUID. Een DERMATOLOOG is een specialist in een bepaald deel van de geneeskunde. Hij is gespecialiseerd in ziekten van de huid.

Acrodermatitis is een woord dat ONTSTEKING VAN DE HUID VAN DE LICHAAMSUITEINDEN betekent. Iemand met rode ontstoken voeten heeft ACRODERMATITIS.

Het achtervoegsel *-itis* betekent ontsteking.

Blauw

Cyan/o betekent BLAUW. Als iemand cyanose heeft, ziet hij er BLAUWACHTIG uit. Acrocyanose betekent BLAUWHEID VAN DE LICHAAMSUITEINDEN. Het deel dat alleen aangeeft dat er van blauw sprake is, is CYANO. Acrocyanose is het gevolg van zuurstofgebrek. Wanneer het bloed bv. niet voldoende zuurstof naar de lichaamsuiteinden brengt, heeft dit ACROCYANOSE voor gevolg. Wanneer de longen niet voldoende zuurstof in het bloed kunnen brengen t.g.v. asthma bv., kan blauwheid van de lichaamsuiteinden het gevolg zijn of ACROCYANOSE .

Woordsoorten

/ose is een achtervoegsel dat een woord tot zelfstandig naamwoord maakt en toestand betekent, meestal een abnormale toestand.

Acrocyanose is een BIJVOEGLIJK NAAMWOORD (woordsoort).;

Angst

Twee achtervoegsels die een toestand weergeven zijn dus IE en OSE.

Wanneer FOBIE een abnormale angst betekent, wordt de medische term voor hoogtevrees ACROFOBIE.

Dermat/o betekent HUID. *Dermat/itis* betekent ONTSTEKING VAN DE HUID. Het achtervoegsel */itis* wijst op ONTSTEKING. Om aan te duiden dat de huid rood en ontstoken is gebruikt men het woord DERMATITIS. DERMATOSE betekent dan weer toestand van de huid. Wanneer een arts deze term gebruikt bedoelt hij gewoonlijk een abnormale toestand. Het achtervoegsel dat een toestand aangeeft is hier OSE.

Een woord dat een toestand van blauwheid, in het bijzonder van de huid, aangeeft is CYANODERMIE. Een woord dat abnormale toestand van de huid aangeeft is DERMATOSE.

Snijden

Het Griekse werkwoord “*tomein*” betekent SNIJDEN. Van dit woord bestaan meerdere vormen die SNIJDEN aanduiden. Veel gebruikte suffixen zijn */ectomie* of WEGSNIJDEN, en TOMIE of (in)snijden. Een MICROTOOM is een snij-instrument om zeer dunne laagjes weefsel te snijden voor microscopisch onderzoek.

In woorden die snijden aanduiden komt TOMIE of TOOM voor.

Wanneer de arts een dun schijfje van de huid van een patiënt wil afnemen om te onderzoeken onder een microscoop, zal hij als instrument een DERMATOOM nodig hebben.

Je kent de stam *dermat* voor huid; ook de verkorte stam *derm* betekent HUID. Een abnormale toestand van de huid, een huidziekte, heet DERMATOSE. Een (acute) ontsteking van de huid is een DERMATITIS. Dermatoplastiek en dermoplastiek betekenen allebei PLASTISCHE INGREEP OP DE HUID.

Wit

Leuk/o of *leuc/o* betekent WIT. In het samengestelde woord leucoderma is het woorddeel dat wit aangeeft LEUCO. *Leuc/o/derma* betekent witte huid door het ontbreken van pigment. Sommige mensen hebben veel minder kleur in de huid dan normaal. Hun huid is wit of vertoont witte plekken. Zij hebben LEUKODERMIE OF LEUCODERMA.

Cellen

CYT duidt op cellen. Cellen zijn de kleinste functionele eenheden van levende wezens. De combinerende vorm om een cel aan te duiden is CYTO. De stam is CYT. CYTOLOGIE is de leer van de cellen. Het gedeelte van het woord dat cel aanduidt is CYT.

Bloed

Er zijn verschillende soorten cellen in het bloed, nl. de bloedlichaampjes. Een LEUKOCYT is een witte bloedcel of een WIT BLOEDLICHAAMPJE. Er zijn verschillende soorten witte bloedcellen in het bloed. Wanneer een arts wil weten hoeveel witte bloedcellen er van alle soorten samen zijn, zal hij naar het aantal LEUKOCYTEN vragen. Wanneer een arts wil weten hoeveel witte bloedcellen er van de verschillende soorten zijn, zal hij differentiatie van de LEUKOCYTEN telling vragen, ook wel leukocytenformule genoemd.

Leukocytopenie of leukopenie betekent TEKORT AAN WITTE BLOEDCELLEN. Het woorddeel */penie* betekent TEKORT. Wanneer het lichaam niet genoeg witte bloedlichaampjes produceert, lijdt de patiënt aan LEUKOPENIE. LEUKOCYTOSE daarentegen betekent de aanwezigheid van teveel witte bloedcellen in het bloed. De vorming van witte bloedcellen is de MYELOPOIESE of LEUKOPOIESE.

Rode bloedlichaampjes heten ERYTROCYTEN. Wanneer een persoon gebrek heeft aan rode bloedlichaampjes lijdt hij aan ANEMIE (of ERYTROCYTOPENIE). Voor de aanmaak van rode bloedcellen of ERYTROPOÏESE is o.a. erytropoëetine nodig, een stof die geproduceerd wordt in de nieren en de lever.

Je kent ongetwijfeld leucaemia of leukemie, vaak bloedkanker genoemd; de uitgang */ie* betekent TOESTAND. –EM- komt van haema, het Griekse woord voor bloed. Letterlijk vertaald zou dit woord dus betekenen: WIT BLOED. Het bloed is uiteraard niet wit. Een symptoom van de ziekte is wel de aanwezigheid van te veel, weliswaar onrijpe witte

bloedcellen of LEUKOCYTEN in het bloed. Dit symptoom werd gebruikt om de ziekte de naam LEUKEMIE of LEUCAEMIA te geven.

Hart

Cardio is de combinerende vorm voor woorden die betrekking hebben op HET HART.

Cardiomegalie betekent VERGROTING VAN HET HART. Wanneer de hartspier te hard moet werken zal waarschijnlijk CARDIOMEGALIE ontstaan. Ontoereikende zuurstofvoorziening maakt dat het hart sneller moet kloppen, dus harder moet werken.

Zuurstoftekort kan dus indirect de oorzaak zijn van CARDIOMEGALIE.

Megalogastrie is een woord dat is samengesteld uit 3 delen:

- MEGALO betekent GROOT
- GASTR betekent MAAG
- IE betekent TOESTAND

De medische term megalogastrie wijst dus op VERGROTING VAN DE MAAG. Wanneer de maag te groot is en andere organen verdringt, dan heerst er een toestand van MEGALOGASTRIE.

Drang

Manie is een woord dat rechtstreeks afstamt van het Latijnse woord mania, dat DRANG betekent. Veel geestesziekten worden aangeduid met samengestelde woorden, die eindigen op het woord MANIE

Man/ie is een zelfstandig naamwoord dat een toestand aanduidt. De toestand is er één van geestelijke gestoordheid. Megalomanie is een symptoom van geestelijke gestoordheid, waarbij de patiënt GROOTHEIDSWAANZIN heeft. Wanneer een patiënt een veel te hoge dunk heeft van zichzelf, lijdt hij aan MEGALOMANIE.

Hart

Cardi/o/megal/ie betekent VERGROTING VAN HET HART. Card(i) is de stam die HART aangeeft. Cardi/o wordt gebruikt om woorden te vormen die iets zeggen over het HART.

Cardiogene betekent ONTSTAAN IN HET HART, MET OORZAAK IN HET HART. Ook cardiaal heeft deze betekenis. Een algemene term voor een pathologische toestand van de hartspier, waarbij deze onvoldoende functioneert, is CARDIOPATHIE. Card/itis betekent ONTSTEKING VAN HET HART. Wanneer alle lagen van het hart ontstoken zijn spreekt men van PANCARDITIS.

Specialisaties

/loog en */logie* zijn achtervoegsels die zijn afgeleid van het Griekse woord logos, dat LEER,

WOORD, STUDIE betekent. Een woord dat op /loog eindigt duidt op EEN PERSOON, GESPECIALISEERD IN ... Een woord eindigend op /logie, duidt op LEER, KENNIS VAN ... Een CARDIOLOOG is een specialist in de wetenschap van het hart. Hij stelt hartafwijkingen en/of misvormingen vast. Een DERMATOLOOG is een huidspecialist. De hartspecialist of CARDIOLOOG is ook diegene die elektrocardiogrammen leest. De betekenis van elektrocardiografie is HET OPTEKENEN VAN DE ELEKTRISCHE ACTIVITEIT VAN DE HARTSPIERCELLEN.

Het elektrocardiogram is de NEERSLAG, HET RESULTAAT, de elektrocardiograaf is HET TOESTEL OM HET ECG TE MAKEN. Een elektrocardiogram is een RESULTAAT, EEN CURVE die wordt verkregen door elektrocardiografie. Een laborant kan ELEKTROCARDIOGRAFIE leren beoefenen, maar er is een cardioloog nodig voor het lezen en interpreteren van het ELEKTROCARDIOGRAM.

Pijn

ALGIE is een achtervoegsel dat pijn betekent.

Wanneer een patiënt klaagt over pijn in het hart, is zijn symptoom medisch bekend als: CARDIALGIE.

Snijding, verwijdering

Je gebruikt het woord GASTROMEGALIE voor een vergrote maag. GASTRO is de combinerende vorm voor maag. Gastrectomie betekent WEGNAME VAN (EEN DEEL VAN) DE MAAG.

Er zijn **3 termen voor uitsnijden (uitsnijding) of verwijdering:**

- /ectomie, steeds gebruikt als achtervoegsel;
- **excisie**, ook gebruikt als zelfstandig naamwoord;
- **extirpatie**, ook gebruikt als zelfstandig naamwoord.

Als je in een chirurgisch verslag het woord excisie, extirpatie of -ectomie leest, weet je dat er iets is WEGGENOMEN. Een gastr/ectomie is een chirurgische ingreep. Wanneer een maagzweer is geperforeerd (doorgebroken) kan een gedeeltelijke GASTRECTOMIE nodig zijn. Maagkanker kan uitlopen op een GASTRECTOMIE. De stam voor maag is GASTR. Ontsteking van de maag is GASTRITIS.

Het DUODENUM is de twaalfvingerige darm, het eerste gedeelte van de dunne darm. De stam is DUODEN; de combinerende vorm is DUODENO. Gastroduodenostomie is de naam van een operatie, waarbij een nieuwe verbinding wordt gemaakt tussen MAAG en DUNNEDARM.

Nieuwe verbinding

/stomie is een woord dat gebruikt wordt als achtervoegsel om een “nieuw gemaakte verbinding” aan te duiden.

In stomie zit de stam “stom” van het Griekse stoma, dat opening, monding, uitgang betekent. Het maken van een nieuwe uitmonding of opening van een orgaan of tussen twee organen wordt aangeduid met het achtervoegsel STOMIE. Een chirurg die de natuurlijke verbinding tussen maag en duodenum verwijdert en dan een nieuwe verbinding maakt, verricht een GASTRODUODENOSTOMIE.

/tomie is een achtervoegsel dat gebruikt wordt om aan te duiden dat ergens gesneden wordt. Een duodenotomie betekent dus SNIJDEN IN HET DUODENUM. Het achtervoegsel voor incisie of insnijding is dus TOMIE. Een incisie in het duodenum is een DUODENOTOMIE. Wanneer een gezwel aan de binnenkant van het duodenum moet verwijderd worden, zal eerst een DUODENOTOMIE moeten uitgevoerd worden. Het achtervoegsel voor ontsteking is ITIS. Een ontsteking van de twaalfvingerige darm is een DUODENITIS.

Behorend tot

Duoden/aal is een bijvoeglijk naamwoord. **/aal** of **/alis** is de uitgang van een bijvoeglijk naamwoord en betekent “behorend tot”.

Duodenaal-sondage bevat het bijvoeglijk naamwoord DUODENAAL; dit is plaatsbepalend en zegt waar gesondeerd wordt. Het woord duodeni betekent “van het duodenum”. Een zweer van het duodenum wordt dan: ulcus DUODENI. Een duodenostomie kan op verschillende manieren gemaakt worden. Wordt ze gemaakt met de maag, dan spreekt men van een GASTRODUODENOSTOMIE.

Prefixen

Een *voorvoegsel* gaat aan een woord vooraf, terwijl het de betekenis ervan wijzigt.

In de woorden hyper/tensie, hyper/emie, hyper/trofie verandert hyper de betekenis van -tensie, -emie, -trofie. Hyper is een PREFIX OF VOORVOEGSEL.

Te veel

Hyper betekent TEVEEL, OVERDREVEN. De medische term voor een te hoge bloeddruk is HYPERTENSIE. Hyper/thyreïdie betekent OVERDREVEN WERKING VAN DE SCHILDKLIJER.

Het voorvoegsel dat aanduidt dat er een te hoge afscheiding is van schildklierhormoon, is HYPER.

Emesis betekent braken. Een woord dat buitensporig braken betekent is HYPEREMESIS. Hyperemesis gravidarum is een complicatie bij zwangerschap, die ziekenhuisopname kan nodig maken. De term betekent: OVERDREVEN BRAKEN T.G.V. DE ZWANGERSCHAP. Een galsteenaanval kan buitensporig braken veroorzaken of HYPEREMESIS.

Hyper/trofie betekent OVERDREVEN GROEI, OVERDREVEN ONTWIKKELING.

Trophein is het Griekse woord voor VOEDEN. Vele organen kunnen hypertrofiëren.

Wanneer het hart zich te sterk ontwikkelt, ontstaat een HYPERTROFIE van het hart. Ook spieren kunnen zich te sterk ontwikkelen of HYPERTROFIËREN.

Hypo

Hypo is een voorvoegsel dat juist het tegengestelde is van hyper. Het voorvoegsel betekent TEKORT, TE WEINIG.

Hypo/trofie betekent ONVOLDOENDE ONTWIKKELING.

Wanneer een orgaan dat goed ontwikkeld was, in omvang gaat verminderen, ondergaat het ATROFIE. Wanneer bv. spieren niet gebruikt worden, gaan ze ATROFIËREN.

Tensie is SPANNING OF DRUK. Hypotensie is TE LAGE BLOEDDRUK.

Hypo wordt ook gebruikt als plaatsaanduiding.

De hypothalamus ligt ONDER de thalamus. In hypogastrisch maakt /isch als achtervoegsel er een BIJVOEGLIJK NAAMWOORD (woordsoort) van. Pijn in het gebied onder de maag is HYPOGASTRISCHE pijn. Het hypogastrium is het gebied van het abdomen, gelegen ONDER DE MAAG.

Klieren

Aden/o wordt gebruikt in woorden die betrekking hebben op KLIEREN. De stamvorm is ADEN, de combinerende vorm is ADENO. Het woord dat klierontsteking betekent is ADENITIS. ADENECTOMIE betekent uitsnijden of verwijderen van een klier. Het gedeelte dat uitsnijding betekent is ECTOMIE. Het gedeelte dat klier betekent is ADEN.

Gezwel

/oom of */oma* is het achtervoegsel voor gezwel. Een kliergezwel wordt dus een ADENOMA. Een zelfstandig naamwoord voor gezwel is TUMOR. Kliergezwel kan dus op 2 manieren gezegd worden: ADENOMA of KLIERTUMOR.

Er kan een gezwel van schildklierweefsel optreden. Dit heet een schildkliertumor of SCHILDKLIERADENOMA OF SCHILDKLIERADENOOM

Een dergelijk gezwel of SCHILDKLIERADENOOM kan oorzaak zijn van een (3) toestand van (1) meer dan normale werking van de (2) schildklier of HYPERTHYR(E)OÏDIE. Een therapie voor een kliergezwel of ADENOMA van de schildklier is het gedeeltelijk wegsnijden van het klierweefsel. De stam voor klier is ADEN; het achtervoegsel voor wegsnijden is ECTOMIE. Wegsnijden van klierweefsel is dus ADENECTOMIE. Willen we specifiek wijzen op het wegsnijden van schildklierweefsel, dan spreken we van THYR(E)OÏDECTOMIE.

Een *sarcoom* of *sarcoma* is een kwaadaardig gezwel, uitgaande van vaat-, spier- of bindweefsel. Waar met FIBROMA (=FIBROOM) een goedaardig gezwel van bindweefsel bedoeld wordt, wijst FIBROSARCOMA (=FIBROSARCOOM) op een kwaadaardig gezwel van fibreus bindweefsel. Een ADENOFIBROMA (= ADENOFIBROOM) OF FIBROADENOMA (=FIBROADENOOM) is een goedaardig gezwel, bestaande uit klier- en bindweefsel. Terwijl een myoom op een goedaardig spiergezwel duidt, is een MYOSARCOMA (=MYOSARCOOM) een kwaadaardige tumor van spierweefsel. Leiomyosarcoom en rhabdomyosarcoma of rbdomyosarcoom wijzen op een kwaadaardige tumor van GLAD resp. DWARSGESTREEPT spierweefsel.

Aandoening

Path/o is de combinerende vorm voor ziekte of aandoening. Adenopathie betekent in het algemeen KLIERAANDOENING. Een ADENOPATHIE (klieraandoening) kan worden gediagnostiseerd als een klein ADENOOM (gezwel). Wanneer dit het geval is, kan de chirurg een ADENECTOMIE (excisie van de klier) verrichten. Wanneer een lichte ADENITIS (ontsteking van een klier) wordt gevonden is er geen indicatie voor ADENECTOMIE (excisie van de klier).

Voor insnijding ken je 2 woorden: als achtervoegsel TOMIE en als zelfstandig naamwoord INCISIE.

Voor uitsnijding of verwijdering ken je 3 woorden: ECTOMIE als achtervoegsel en EXCISIE of EXTIRPATIE als substantief (dit laatste betekent steeds een totale wegname).

/oom of */oma* is het achtervoegsel dat GEZWEL aanduidt. Een *lipoom* of *lipoma* is een VETGEZWEL. Een lipoom is zelden kwaadaardig. In geval van kwaadaardigheid of maligniteit spreekt men van een LIPOSARCOOM (=LIPOSARCOMA).

De maag geheel of gedeeltelijk wegsnijden is een GASTRECTOMIE. In geval van een baarmoedercarcinoma wordt veelal een uterusEXTIRPATIE (totale wegname) uitgevoerd. Een veel gebruikt synoniem hiervoor is HYSTERECTOMIE (=HYSTERECTOMIA).

Carcin is de stam voor KWAADAARDIG GEZWEL VAN EPITHEELWEEFSEL. Een *carcinoma* of *carcinoom* is een MALIGNIE GEZWEL VAN EPITHEELWEEFSEL. Een carcinoma kan in bijna elk deel van het lichaam voorkomen. Ventriculi betekent “van de maag”. Een maagkanker wordt een CARCINOMA ventriculi genoemd.

Je kent nu 2 stamwoorden voor maag: GASTR en VENTRICUL.

De bloedstroom kan carcinoomcellen naar andere delen van het lichaam vervoeren. Het darmkanaal heeft een rijke bloedvoorziening. Daardoor is een CARCINOMA intestinalis zeer gevaarlijk. Kanker van de tonsillen heet CARCINOMA tonsillaris. Kanker van de twaalfvingerige darm heet CARCINOMA duodenalis. **aris** en **alis** zijn uitgangen van bijvoeglijke naamwoorden.

Vet en slijm

De combinerende vorm voor vet is LIPO.

/oïd is een achtervoegsel dat betekent “gelijkend op” of “overeenkomstig”. Een woord dat betekent: gelijkend op vet of vetachtig is dus LIPOÏD. Cholesterol is zo een stof. In een bepaalde hoeveelheid is cholesterol nodig voor het lichaam; een teveel gaat vaak samen met arteriosclerose. Cholesterol is een alcoholische stof die op vet lijkt. Daarom noemen we het een LIPOÏD.

In mucoïd zit een stam, nl. muc of de stamvorm voor SLIJM. De combinerende vorm hiervoor wordt dan MUCO. Mucoïd is een adjectief dat betekent “lijkend op slijm”. In bindweefsel zit een substantie die lijkt op slijm, een MUCOÏDE stof. /oïd betekent GELIJKEND OP. Er is echter nog een achtervoegsel dat ongeveer hetzelfde betekent, nl.

/ineus. Slijmerig of slijmachtig wordt dan MUCINEUS.

Mucus (slijm) is een afscheidingsproduct van de mucosa of SLIJMVLIES. Slijm of MUCUS wordt o.a. afgescheiden door het neusslijmvlies. Het vangt stof en bacteriën op uit de buitenlucht. Eén van de beschermende stoffen in ons lichaam is dus MUCUS.

Van de vorm muc/ ken je nu:

- het afscheidingsproduct of MUCUS
- het slijmvlies of MUCOSA
- lijkend op mucus of MUCOÏD
- slijmerig of MUCINEUS

De TUNICA MUCOSA scheidt slijm af. Alles wat op slijm lijkt wordt MUCOÏD of MUCINEUS genoemd. Mucoïde substanties zijn geen slijm, ze worden niet afgescheiden door een slijmvlies of TUNICA MUCOSA. Ze lijken enkel op slijm! Slijmvliezen bekleden de lichaamsopeningen. Zo'n beschermend vlies heet een TUNICA MUCOSA.

Strottenhoofd

Laryng/o wordt gebruikt om woorden te vormen, die betrekking hebben op de LARYNX (Latijnse naam) of het STROTTHENHOOFD (Nederlandse naam). De LARYNX bevat de stembanden. Wanneer we willen verwijzen naar ons stemorgaan, gebruiken we vaak de combinerende vorm LARYNGO. De stamvorm hiervan is LARYNG. Deze stamvorm wordt gebruikt wanneer we het STROTTHENHOOFD willen aanduiden. Het woord dat ontsteking van het strottenhoofd betekent is LARYNGITIS. Laryngalgie betekent PIJN AAN HET STROTTHENHOOFD.

Het achtervoegsel /algie betekent PIJN. Kanker van het strottenhoofd kan pijn of LARYNGALGIE veroorzaken.

Trache/o/stomie betekent EEN NIEUWE BLIJVENDE VERBINDING NAAR HET STROTTHENHOOFD MAKEN. Wanneer een nieuwe toegangsweg nodig is om lucht door te laten, wordt een TRACHEOSTOMIE gedaan.

/stomie betekent een nieuw gemaakte opening, die **blijvend** is. Wanneer een blijvende opening is gemaakt, via de hals in de luchtpijp, spreekt men van een tracheostomie.

Wanneer een **niet** blijvende, tijdelijke opening rechtstreeks van de trachea naar buiten nodig is, voert de chirurg een TRACHEOTOMIE uit. Een incisie in de luchtpijp is een TRACHEOTOMIE. Wanneer iemand een pneumonie heeft en er een vrije luchttoevoer nodig is, kan een chirurg in de luchtpijp snijden of een TRACHEOTOMIE uitvoeren.

Hoofd

Cephal of *cefal* is de stamvorm voor SCHEDEL, HOOFD; de combinerende vorm is CEFALO (=CEPHALO). *Pathie* is een achtervoegsel dat AANDOENING betekent.

Cefalopathie of cephalopathia betekent dus EEN AANDOENING AAN DE SCHEDEL.

Cephal of cefal kan ook een meer beperkte betekenis hebben, nl. het schedeldak, zonder het gelaat. Cefalo-orbitaal is een adjectief dat betekent “met betrekking tot HET SCHEDELDAK EN DE OOGKAS(SEN)”. Cefal/o is hier de combinerende vorm voor schedeldak en orbit/ is de stam die OOGKAS aanduidt.

/aal is het achtervoegsel dat er een ADJECTIEF OF BIJVOEGLIJK NAAMWOORD (woordsoort) van maakt.

Cefalo-orbitonasaal bevat de combinerende vorm nas/o voor NEUS. Het hele woord betekent dan M.B.T. SCHEDEL, OOGKASSEN EN NEUS.

Cefal of cephal is de stamvorm voor SCHEDEL of, in de beperktere zin, SCHEDELDAK.

De stam voor neus is NAS. De stamvorm voor oogkassen is ORBIT. “Met betrekking tot de oogkassen en het schedeldak” is CEFALO-ORBITAAL. Naast de oogkassen liggen de gebieden van het gelaat, die wij de slapen noemen of tempora. Het adjectief voor “betreffende de slapen” wordt dan: TEMPORAAL. De term voor “behorende tot de oogkassen en de slapen” luidt als volgt: ORBITOTEMPORAAL.

Er bestaan analoge adjectieven voor alle gebieden van het hoofd en voor combinaties van deze gebieden. Voorhoofd in het Latijn is FRONS. “Behorend tot voorhoofd en de slapen” is dan: FRONTOTEMPORAAL. “Behorend tot het voorhoofd en de neus” is:

FRONTONASAAL.

Encephal/o of *encefal/o* en *encephal/* of *encefal/* worden gebruikt in woorden die HERSENEN aanduiden. Encephalitis betekent HERSENONTSTEKING.

Hernia

Een **hernia** of ingewandsbreuk is in principe een uitstulping van het peritoneum door een zwakke plek in de buikwand, al of niet met een buikorgaan als inhoud. De uitpuiling blijft door peritoneum en buik huid bedekt zodat zich een zak vormt, ofwel heeft de uitstulping plaats in een natuurlijke zak, bv. het scrotum. Behalve darmdelen kunnen ook andere organen in de breukzak terecht komen, zoals de baarmoeder, urineblaas of eierstokken. Een bijzondere breuk is de **hernia nucleï pulposi**. Dit is een uitpuiling van de nucleus pulposus - de zachte kern - van een tussenwervelschijf, ten gevolge van een lokale verzwakking van de annulus fibrosus - de vezelige rand - van deze tussenwervelschijf. Met het suffix **-kèle** wordt een hernia-achtige uitpuiling bedoeld. Zo is een meningokèle een uitpuiling van de hersenvliezen via een opening in het schedeldak of het wervelkanaal. Een uitpuiling van de meninges of ruggenmergvliezen én het ruggenmerg zelf heet

MYELOMENINGOKÈLE. Een ENCEFALOKÈLE is een aangeboren uitstulping van het hersenweefsel door een spleet in de schedel. Een MYELOKÈLE is een uitpuiling van het ruggenmerg via een opening in het benige wervelkanaal.

Verweking

Malacie is een woord dat VERWEKING betekent. Encefalomalacie betekent HERSENVERWEKING.

Encefalomalacie eindigt op /ie; /ie is een achtervoegsel dat TOESTAND betekent.

Sommige ziekten kunnen verweking van het hersenweefsel of ENCEFALOMALACIE (=ENCEPHALOMALACIA) veroorzaken. Een algemene term die een ziekte-toestand van de hersenen aangeeft, is ENCEFALOPATHIE (=ENCEPHALOPATHIA).

Beenderen

Osteopathie staat voor AANDOENING VAN DE BEENDEREN. De combinerende vorm voor been is hier OSTEO. De stamvorm is OSTE. Een woord voor ontsteking van de beenderen is OSTEITIS of OSTITIS. Rond het eigenlijke beenweefsel zit het beenvlies of PERIOST. Ontsteking van dit laatste is PERIOSTITIS. Ontsteking van beenweefsel en beenvlies of PERIOST samen, heet OSTEOPERIOSTITIS.

Met OSTEOSYNTHESE bedoelt een orthopedisch chirurg de operatieve repositie en fixatie van fractuurstukken d.m.v. klemmen, metaal draad, plaatjes, pennen e.d.

OSTEOMALACIE (=OSTEOMALACIA) betekent verweking van de beenderen. Het botvolume is normaal, maar het kalkgehalte in de beenderen is verlaagd. Een ziekte van de bijnieren kan maken, dat er calcium aan de beenderen onttrokken wordt. Het gevolg is OSTEOMALACIE (=OSTEOMALACIA). OSTEOPOROSE (=OSTEOPOROSIS) daarentegen is een metabole skeletaandoening waarbij de massa van het bot afneemt door verhoogde botresorptie, terwijl de chemische samenstelling van het bestaande been gelijk blijft. Het algemene woord voor botziekte is OSTEOPATHIE.

Een uitwas aan een been kan een beendertumor of OSTEOMA OF OSTEOOM zijn.

Patho betekent ziekte; osteo betekent bot; osteoarthropathie betekent ziekte aan de BEENDEREN en de GEWRICHTEN samen. **Arthro** of **arthro** betekent immers GEWRICHT. Een algemeen woord voor ziekte-toestand van de gewrichten is ARTROPATHIE (=ARTHROPATHIA). Als ART(H)R de stam is voor gewricht, heet een gewrichtsontsteking ARTHRITIS. Artroplastiek betekent chirurgische “herstelling” of vormgeving van een gewricht.

/plastie(k) betekent: PLASTISCHE VORMGEVING, HERSTELLING.

Ook bij een zwaar neusletsel wordt de neus door een chirurg hersteld of weer vorm gegeven.

Rimpels wegwerken is ook een vorm van “vormgeving”. In het woord plastiek zitten de begrippen vormgeving en reparatie. De combinerende vorm *plasto* staat voor VORMGEVING EN HERSTELLING. Artroplastiek betekent VORMEN VAN, HERSTELLEN VAN EEN GEWRICHT. Wanneer een kind geboren wordt zonder een bepaald gewricht, kan men dit soms “maken”. Ook dit is een vorm van ARTROPLASTIE(K). Een woord voor incisie in een gewricht is ARTROTOMIE (=ARTHROTOMIA). Als men een gewricht door operatie kunstmatig gaat verstijven spreekt men van ARTHRODESIS of ARTRODESE. Dit is niet hetzelfde als ankylosis: daar gaat het om VERSTIJVING ten gevolge van ziekte. Doorprikken of punteren van een gewricht noemt men ARTROCENTESE (=ARTHROCENTESIS).

De combinerende vorm voor bot is OSTEO. Het woord osteochondritis betekent ontsteking aan BEEN en KRAAKBEEN samen.

Chondr is de stamvorm voor KRAAKBEEN. Ontleed osteochondritis:

- de combinerende vorm voor bot is OSTEO
- de stam voor kraakbeen is CHONDR
- het achtervoegsel voor ontsteking is ITIS;

De term voor pijn in of om kraakbeen is CHONDRALGIE. Chondrectomie betekent WEGNAME VAN KRAAKBEEN.

Cost/o wordt gebruikt in woorden die betrekking hebben op de RIBBEN. Costectomie is een woord voor WEGNAME VAN RIB(BEN). Costosternaal betekent M.B.T.RIBBEN EN BORSTBEEN. Intercostaal betekent TUSSEN DE RIBBEN. Het voorvoegsel **inter** staat immers voor TUSSEN.

Vorm een adjectief voor “tussen (2) kraakbeenstukken”: INTERCHONDRAAL.

Inter/cost/aal kan bv. verwijzen naar de spieren tussen de ribben, de tussenribspieren of mm. INTERCOSTALES.

Tanden

Inter/dent/aal betekent TUSSEN DE TANDEN. De stamvorm *dent* staat voor TAND.

Een interdentale holte bevindt zich TUSSEN DE TANDEN.

Odont/o is een andere combinerende vorm voor tanden. Hiermee wordt de term voor kiespijn ODONTALGIE OF ODONTAGRA en voor tandontsteking ODONTITIS. /oid is het achtervoegsel dat betekent GELIJKEND OP. Tandvormig is ODONTOÏD.

Er zijn dus 2 combinerende vormen voor tanden en/of kiezen, nl. DENTO en ODONTO.

Ab-, ad-l

Abnormaal is een woord dat betekent: afwijkend van het normale. **Ab** is een PREFIX dat betekent “af” of “weg”.

Aberrant bevat het voorvoegsel ab en betekent AFWIJKEND. Aberrant wordt in de medische terminologie gebruikt om een afwijkende plaats van weefsels of organen aan te duiden.

“Verdwaald” borstklierweefsel wordt ABERRANT KLIERWEEFSEL genoemd. Lymfvaten volgen vaak een ABERRANTE weg.

Abductie betekent het maken van een beweging van de middellijn van het lichaam af.

Wanneer een arm vanaf de zijkant van het lichaam zijwaarts wordt opgeheven, heeft er een ABDUCTIE plaats. Een ABDUCTOR is een spier die iets wegtrekt van de middellijn; hij brengt een ABDUCTIE tot stand.

Ad is een voorvoegsel dat “naar” betekent. Een beweging naar de middellijn toe, is een ADDUCTIE. De spieren die een dergelijke beweging tot stand brengen heten ADDUCTOREN.

Ad en ab zijn elkaars tegengestelde.

Wanneer twee normaal van elkaar gescheiden weefsels aan elkaar gaan verklevan, is er een sprake van adhesie.

Abdomen

Abdomin/o is een combinerende vorm die M.B.T. DE BUIK betekent. Het bijhorende adjectief is ABDOMINAAL. De term voor buik is ABDOMEN.

Cyst is de stamvorm voor een blaasvormig orgaan (urineblaas, galblaas) of een blaasvormige structuur. Meestal staat cyst/o in samenstellingen die de URINEBLAAS aanduiden. Het kan echter ook gebruikt worden voor elke zakvormige holte die een waterig vocht bevat. Zo'n blaas wordt dan CYSTE genoemd. Een botcyste is een holte in botweefsel, meestal gevuld met steriel vocht.

Het achtervoegsel voor insnijding is TOMIE. Een incisie in de blaas heet een CYSTOTOMIE. Een excisie van de blaas is een CYSTECTOMIE. Een blaasbreuk is een CYSTOKÈLE OF HERNIA VESICALIS, een uitpuiling van de blaaswand door een breukpoort.

Abdominothoracaal betekent M.B.T. BUIK EN BORSTKAS. De wetenschappelijke term voor borstkas is THORAX. Een incisie in de borstkas is een THORACOTOMIE. Betreffende de lenden wordt aangeduid met het adjectief LUMBAAL (=LUMBALIS). Het deel van de wervelkolom dat behoort tot de borstkas en de lenden, is dus het THORACOLUMBALE deel van de wervelkolom. Een algemeen woord voor alle mogelijke ziekten van de borstkas is THORACOPATHIE. Een woord voor chirurgische reparatie van de borstkas is THORACOPLASTIE. Een woord voor chirurgisch herstel van de blaas is CYSTOPLASTIE.

Hydro

Hydro/cephal/us wordt gekenmerkt door een te groot hoofd, als gevolg van OPHOPING VAN HERSENVOCHT IN DE SCHEDEL. Hydrocephalus is een substantief; het bijhorende adjectief is HYDROCEFAAL.

Hydrofobie betekent ANGST VOOR WATER. *Fobie* betekent immers ANGST. Het tegengestelde van fobie is *filie*. Zo betekent hydrofilie in de chemische zin WATEROPNEMEND, WATER AANTREKKEND. Therapie betekent BEHANDELING. Een behandeling met water wordt dan een HYDROTHERAPIE.

Lenden en bekken

Pijn in de lenden wordt LUMBALGIE genoemd. Je kan ook spreken van LUMBALE (adj.) pijn. Een punctie tussen de lendewervels is een LUMBAALPUNCTIE. Supralumbaal betekent BOVEN DE LENDENEN. Het voorvoegsel **supra** betekent BOVEN. Supracostaal is BOVEN DE RIBBEN. Suprapubisch is BOVEN DE SCHAAMBEENDEREN. Pub/o wordt gebruikt in woorden betreffende HET SCHAAMBEEN. Wanneer de prostaat wordt weggenomen via een insnijding in de streek boven de schaamboog, spreekt men van een SUPRAPUBISCHE PROSTATECTOMIE. Pubisch is een ADJECTIEF (woordsoort) en pubis of os pubis is een SUBSTANTIEF (woordsoort).

Het bekken of de PELVIS wordt gevormd door de bekkenbeenderen of ossa PELVINA. Tijdens de zwangerschap wordt er soms een pelvimetrie uitgevoerd of METING VAN DE BEKKENGROOTTE.

Lumbosacraal is M.B.T. LENDEN EN HEILIGBEEN. Pijn in de wervelkolom heet SPINALGIE want de spina is de WERVELKOLOM. Ontsteking van een wervel heet SPONDYLITIS.

Spina heeft nog een betekenis, nl. DOORN, die we terugvinden in de anatomische naam van het bovenste voorste uitsteeksel van de bekkenkam: SPINA ILIACA ANTERIOR SUPERIOR.

Schedel

Chirurgische reparatie van de schedel heet CRANIOPLASTIE. Wegname van (een deel van) de schedel wordt CRANIËCTOMIE genoemd. Het openleggen van de schedel heet dan weer een CRANIOTOMIE.

De Latijnse term voor de hersenzenuwen is NERVI CRANIALES. De ruggenmergszenuwen heten NERVI SPINALES. De oorsprong van elke zenuw is een wortel of radix. Ontsteking van de wortels van meerdere zenuwen tegelijkertijd, noemt men POLYRADICULITIS.

Craniocerebraal verwijst naar de SCHEDEL EN DE HERSENEN.

Cerebr/o wordt gebruikt om HERSENEN aan te duiden. Cerebrospinaal betekent M.B.T. HERSENEN EN RUGGENMERG. De liquor cerebrospinalis is HET HERSEN RUGGENMERGVOCHT. Het adjectief cerebr/aal komt veel voor. Er zijn cerebrale weefsels, men kan een CEREBRALE trombose doen, of een CEREBRALE embolie. De stamvorm voor de grote hersenen is CEREBR. Een gezwel van de grote hersenen is een tumor CEREBRI; een hersenschudding is een COMMOTIO CEREBRI. Het algemene woord voor ziekte van de grote hersenen is CEREBROPATHIE. Een incisie in de grote hersenen is een CEREBROTOMIE.

Een meningokèle is een UITPUILING VAN DE HERSEN-RUGGENMERGVLIEZEN DOOR EEN OPENING IN DE SCHEDEL OF HET WERVELKANAAL. De hersenvliezen heten de MENINGES. Een ontsteking hiervan is een MENINGITIS. Meningitis is ofwel CEREBRAAL (adj.: enkel in de hersenen) ofwel SPINAAL (adj.: enkel in het ruggenmerg) ofwel CEREBROSPINAAL (adj.: in beide).

Bacteriën en trossen

Er zijn 3 hoofdgroepen van bolronde bacteriën of kokken, nl. diplococci die PER TWEE groeien; staphylococci die IN TROSJES groeien en streptococci die IN RIJTJES groeien. De meeste ettervormende bacteriën behoren tot de staphylococci.

Het Griekse woord staphyle betekent (DRUIVEN)TROS. Achter in de mondholte hangt, als een druivetrosje, de huid of UVULA. In woorden betreffende de huid wordt vaak de combinerende vorm voor “als een druiventros” gebruikt. Zo heet een chirurgische reparatie aan de huid STAFYLOPLASTIE en een ontsteking van de huid een STAPHYLITIS. Een synoniem hiervoor is UVULITIS. Een incisie in de huid is een STAFYLOTOMIE

(=STAPHYLOTOMIA); een excisie heet STAFYLECTOMIE (=STAPHYLECTOMIA) OF UVULECTOMIE.

Een staphyloma of stafyloom is een uitpuiling van het hoornvlies van het oog, gelijkend op een druif. Een 2de betekenis van stafylectomie is dan ook WEGNAME VAN EEN STAFYLOOM AAN HET OOG.

Etter

Py/o is de combinerende vorm voor het woord PUS of etter. Veel staphylococci zijn ettervormend of PYOGEEN.

/rrhoea is een achtervoegsel, dat VLOED betekent. Pyorrhoea betekent ETTERVLOED. Empyema of empyeem betekent een ophoping van PUS in een lichaamsholte. Een bekend empyeem is dat van de borstholte of empyema thoracale. Onder longartsen laat men gemakkelijk “thoracale” weg en spreekt men kortweg van EMPYEMA.

Bronchopneumonie is een longziekte die EMPYEMA THORACALE kan geven.

Een bacterie die pus vormt is een PYOGENE bacterie. Een sterke afscheiding van etter noemt men PYORRHOEA (= PYORROE). Pyorrhoea paradentalis is een ziekte van het tandvlees, nl. ETTERIGE ONTSTEKING VAN HET TANDVLEES.

Otorrhoea of otopyorrhoea betekent ETTERVLOED UIT HET OOR aangezien *oto* betekent OOR. Otorrhoea kan veroorzaakt worden door een ontsteking van het oor of OTITIS. Deze ontsteking geeft oorpijn of OTALGIE. Sommige medicamenten zijn giftig voor het oor of OTOTOXISCH.

Een ander woord voor oorpijn is *ot/o/dynie*.

Je kent dus 2 achtervoegsels voor pijn: ALGIE en ODYNIE.

Neus

Rhin/o/rrhoea of *rin/o/rroe* is NEUSLOOP. *Rhin/o* betekent immers NEUS. Een ontsteking van dit lichaamsdeel heet een RHINITIS. Sterke afscheiding uit de sinussen, via de neus, is een vorm van RHINORRHOEA (=RINORROE). Chirurgische reparatie van de neus is RINOPLASTIE. Een incisie in de neus is een RINOTOMIE.

Er zijn 2 combinerende vormen voor neus, nl. NASO en R(H)INO.

Een rinoliet is een STEENTJE in de neus. Dit kan ontstaan door afzetting van kalk op een vreemd lichaam in de neus.

Lith/o is de combinerende vorm die STEEN betekent. *Calculus* is het Latijn voor steen. Het wordt als substantief gebruikt. Lithos is het Grieks voor steen; het komt enkel voor in samenstellingen als lith of litho. Lithogenese is DE VORMING VAN STEENTJES.

Stenen

/iasis is een achtervoegsel dat aandoening of ziekte betekent. Lithiasis betekent dus letterlijk HET HEBBEN VAN STENEN.

Je kent dus 3 achtervoegsels voor ziekte, nl. IASIS, OSE en IE.

Calculi of stenen kunnen op verschillende plaatsen in het lichaam gevormd worden. Een choleliet is een GALSTEEN. Een cholelithiasis is een GALSTEENZIEKTE.

De vesica fellea of *chol/e/cyst* is de GALBLAAS. Een ontsteking van de VESICA FELLEA OF GALBLAAS is een CHOLECYSTITIS. Deze wordt verergerd door pijn en veelvuldig braken of HYPEREMESIS. Vet voedsel verergert de symptomen. Er is dikwijls een samenhang tussen de galblaasontsteking of CHOLECYSTITIS en de galsteenaandoening of CHOLELITHIASIS. De chirurg kan een incisie maken in de galblaas: een CHOLECYSTOTOMIE, vaak echter moet overgegaan worden tot een wegname van de galblaas of CHOLECYSTECTOMIE.

Traag

Brady betekent TRAAG. Bradycardie is bv. TE TRAGE HARTSLAG. Bradyfagie betekent ABNORMAAL TRAAG ETEN. Abnormaal langzaam slikken noemen we eveneens BRADYFAGIE.

Kinesi/o wordt gebruikt om BEWEGING aan te duiden. Bradykinesie betekent TE LANGZAME BEWEGING. Kinesialgie is PIJN BIJ HET BEWEGEN. Zij ontstaat wanneer men een gekwetst lichaamsdeel moet bewegen.

/logie wordt als achtervoegsel gebruikt om LEER aan te duiden. De wetenschap van de bewegingen in het menselijk lichaam noemt men de KINESIOLOGIE. Behandeling door bewegingen is KINESITHERAPIE. Stijve spieren en gewrichten worden soepeler door KINESITHERAPIE.

Het voorvoegsel voor “meer dan normaal” is HYPER. Abnormaal grote beweeglijkheid is dus HYPERKINESIE. Te trage bewegingen noem je dus BRADYKINESIE. Abnormaal trage hartactie heet BRADYCARDIE. Abnormaal snelle hartslag heet TACHYCARDIE.

Het woord voor te snel eten is TACHYFAGIE. Het meten van de snelheid waarmee het bloed door het lichaam stroomt heet TACHYMETRIE.

Ademen

/pnoe/a en /pnoe zijn 2 achtervoegsels voor ADEMHALING, ADEMEN. Te langzame ademhaling is BRADYPNOEA (=BRADYPNOE). Een versnelde ademhaling is TACHYPNOEA (=TACHYPNOE).

A/ is een voorvoegsel dat “zonder” of “niet” betekent. Apnoea betekent dus letterlijk NIER ADEMEN. Meestal betekent het echter gewoon EVEN STOPPEN MET ADEMEN. Wanneer de ademhaling even stopt spreken we van APNOEA (=APNOE); wanneer de ademhaling alleen maar zeer langzaam verloopt, spreken we van BRADYPNOEA (=BRADYPNOE).

Niet of moeilijk

Het voorvoegsel voor “zonder” of “niet” is A.

Genesis is het Griekse woord voor ONTSTAAN. Agenesis betekent dan NIET GEVORMD WORDEN, NIET ONTSTAAN. Agenese van de hand betekent GEEN VORMING VAN HANDEN.

Dysmenorroe betekent MOEILIJKE, PIJNLIJKE MAANDSTONDEN. Het voorvoegsel **dys** betekent GESTOORD, MOEILIJK. Dysfagie of dysphagia betekent MOEILIJK ETEN; dystrofie betekent SLECHTE VORMING. Het woord voor moeilijke ademhaling is DYSPNOEA.

Pepsis is het Griekse woord voor VERTERING. Talrijke woorden bevatten de combinerende vorm peps/o voor VERTERING. Dys/peps/ie betekent GESTOORDE SPIJSVERTERING.

Staking van de spijsvertering is APEPSIE, terwijl een langzame spijsvertering met BRADYPEPSIE aangeduid wordt.

Blast

Een embryonale cel, waaruit zich een spiercel ontwikkelt is een MYOBLAST. Een embryonale cel, waaruit zich een zenuwcel ontwikkelt, is een NEUROBLAST. Analooq voor een bloedvat, spreken we van een ANGIOBLAST.

Verharding

Een my/o/spasmus is een SPIERKRAMP. Een kramp van een bloedvat is een ANGIOSPASME. Een verharding van zenuwweefsel is NEUROSCLEROSE. Een verharding van bloedvaten heet ANGIOSCLEROSE. Een verharding van spierweefsel is

MYOSCLEROSE. Een tumor die spier- en bindweefsel bevat is een MYOFIBROMA (=FIBROMYOMA). Een tumor die bindweefsel en klierepitheel bevat is een FIBROADENOMA.

Een vernietiging, stukgaan of uiteenvallen van spierweefsel is MYOLYSE. Uiteenvallen van zenuwweefsel is NEUROLYSE. Ook het operatief losmaken van zenuwen uit een vergroeiing wordt NEUROLYSE genoemd. Doorsnijden van een zenuw heet NEUROTOMIE.

Slagader

Arteri/o wordt gebruikt in woorden betreffende de SLAGADERS. Een woord voor verharding van de slagaders is ARTERIOSCLEROSE. Een woord voor “verbindweefseling” van slagaders is ARTERIOSCLEROSE, een woord voor verweking van de slagaders is ARTERIOMALACIE.

Een term voor slagaderkramp is ARTERIOSPASME; maagkramp is GASTROSPASME; verweking van de maagwand heet GASTROMALACIE.

Vorm een woord voor afbraak van vetten: LIPOLYSE; id. voor afbraak van cellen: CYTOLYSE; id. voor afbraak van bloed: HEMOLYSE (= HAEMOLYSIS).

HAEM (=HEM) heeft betrekking op bloed. Een haemangioma is een GOEDAARDIG NEOPLASMA VAN BLOEDVATEN, EEN VAATGEZWEL. Een angioma is een VAATGEZWEL DOOR UITGEZETTE EN GEKRONKELDE VATEN. Een lymphangioma is dan weer een GEZWEL VAN LYMFEVATEN. Haemarthros betekent BLOED IN EEN GEWRICHT, want haem staat voor BLOED en arthros voor GEWRICHT.

Bloed 2

Haemat/o heeft ook betrekking op BLOED. Een ander woord voor bloedaafbraak is dus HEMATOLYSE. Een abnormale angst om bloed te zien is HEMATOFOBIE.

Een arts die zich specialiseert in de kennis van bloed is een HEMATOLOOG. De studie van het bloed is de HEMATOLOGIE.

Ei- en zaadcel

Sperma is het Griekse woord voor zaad, semen betekent hetzelfde in het Latijn. *Spermat/o* wordt gebruikt in woorden die mannelijke geslachtscellen aan duiden. Vorming van zaadcellen heet SPERMATOGENESE. Afbraak van zaadcellen is SPERMATOLYSE. Een ziekte van de zaadcellen is een SPERMATOPATHIE. Het woord oligospermie heeft 2

betekenissen: TEKORT AAN ZAADCELLEN IN HET SPERMA en TEKORT AAN SPERMA.

Het Griekse woord voor ei is *oön*, het Latijn voor ei is ovum. De vorming of ontwikkeling van de eicel heet OVOGENESE. Deze voltrekt zich in de eierstok of OVARIUM. Voor de eierstok wordt ook een combinerende vorm gebruikt, afgeleid van het Grieks, nl. *oo/phor/o* (oön=ei pherein=dragen) of *oö/for/o*. Een medische term voor excisie van de eierstok is een OVARIËCTOMIE of een OÖFORECTOMIE. Het OVUM (eitje) gaat van het OVARIUM (eierstok) naar de baarmoeder of UTERUS.

Er zijn 3 termen voor de baarmoeder: UTERUS, METR-, HYSTER- ; de laatste 2 komen enkel in hun combinerende vorm voor. Een hysteroogram is een RADIOGRAFIE VAN DE UTERUS. De chirurgische verwijdering van de baarmoeder of UTERUS (subst.) is een HYSTERECTOMIE. Een metritis is een BAARMOEDERONTSTEKING. Pijn aan de baarmoeder wordt aangeduid met METRALGIE, HYSTERALGIE of UTERALGIE.

Na een HYSTEROPTOSE of verzakking van de baarmoeder wordt een HYSTEROPEXIE of vasthechting van een niet normaal liggende baarmoeder uitgevoerd. Wanneer de eierstok verzakt is, kan men een analoge chirurgische ingreep uitvoeren om deze vast te hechten. Dit heet dan een OVARIOPEXIE of OÖFOROPEXIE.

De wetenschappelijke term voor een uterusruptuur of inscheuring van de baarmoeder is METRORRHESIS OF RUPTURA UTERI.

Het adjectief utero-ovariaal betekent M.B.T. BAARMOEDER EN EIERSTOKKEN.

Ook voor de eileiders bestaan (minstens) 2 termen: tuba uterina, de Latijnse benaming, en (enkel als combinerende vorm) SALPING. Een ontsteking van een eileider is een SALPINGITIS. Het maken van een nieuwe, blijvende opening in een eileider is een SALPINGOSTOMIE.

GRAFIE is een achtervoegsel dat registreren betekent. Een onderzoek waarbij een röntgenbeeld wordt bekomen van de baarmoeder en de eileiders samen, is een HYSTEROSALPINGOGRAFIE. Door in de baarmoeder of UTERUS en de eileiders of TUBAE UTERINAE een contraststof in te spuiten, worden zij zichtbaar op röntgenfilm. Het onderzoek heet HYSTEROSALPINGOGRAFIE. Onderzoekt men alleen de baarmoeder, dan ontstaat een HYSTEROGRAM.

Een salpingo-oophoritis is een ONTSTEKING VAN EILEIDER EN EIERSTOK. Een andere omschrijving van salpingitis is een ontsteking van de TUBA UTERINA. Het adjectief tubair staat voor EILEIDER.

Een hernia vaginalis of COLPOKÈLE is een schedebreuk, een uitstulping van de ingewanden in de vagina.

De vrouwelijke geslachtscel is het OVUM, de mannelijke geslachtscel is het SPERMATOZOËN. Wanneer deze zich verenigen in de TUBA UTERINA, migreert het bevruchte eitje naar de UTERUS waar het zich innestelt.

De Latijnse term voor de verbinding van de uterus met de buitenwereld is VAGINA of de schede. De Griekse combinerende vorm is echter *colpo*. Colpitis is dus ONTSTEKING VAN DE VAGINA. Bij een colpocystitis zijn zowel de SCHEDE als de URINEBLAAS ontstoken.

Baarmoeder

Wanneer de schede verzakt is – men spreekt dan van een COLPOPTOSE - en chirurgisch wordt vastgehecht, spreekt men van COLPOPEXIE of VAGINOPEXIE. De verbinding tussen de baarmoeder of UTERUS en de schede of VAGINA is de baarmoederhals of CERVIX UTERI. Het adjectief hiervoor is CERVICAAL. Ontsteking van de baarmoederhals heet CERVICITIS.

Met betrekking op baarmoederhals en schede samen, wordt dan COLPOCERVICAAL .
Let op: *cervix* betekent ook gewoon “hals”. Zo heten de halswervels VERTEBRAE CERVICALES. Cervicothoracaal betekent M.B.T. HALS EN BORSTKAS, cervicovaginaal betekent M.B.T. BAARMOEDERHALS EN SCHEDE.

Een insnijding in de baarmoeder is een HYSTEROTOMIE. Een kramptoestand van de uterus is een UTEROSPASME. Ziekte van de uterus is UTEROPATHIE

Het deel van de baarmoederhals dat zich in de schede bevindt, is de PORTIO VAGINALIS UTERI.

Hysterosalpingectomie betekent WEGNAME VAN DE UTERUS EN EILEIDERS.

De binnenkant van de baarmoeder is bekleed met een slijmvlies en heet PERIMETRIUM.

Een ontsteking van dit slijmvlies noemt men PERIMETRITIS. Baarmoederslijmvlies kan echter ook op andere plaatsen groeien dan in de uterus; men spreekt dan van ENDOMETRIOSE

Het slijmvlies van de uterus kan weggekrabt worden: deze ingreep heet CURETTAGE. Dit gebeurt met een instrument dat CURETTE genoemd wordt.

Een specialist in vrouwenziekten is een GYNAECOLOOG.

Ooglid

De stamvorm voor ooglid is BLEPHAR / BLEFAR, de combinerende vorm BLEPHARO / BLEFARO. Blephar/o/ptosis betekent VERZAKKING VAN EEN OOGLID. /ptosis betekent VERZAKKING, UITZAKKING. De term voor ontsteking van een ooglid is BLEPHARITIS. Een incisie van een ooglid is een BLEFAROTOMIE. Een verlamming van een ooglid, meestal het bovenste, heet BLEFAROPLEGIE. Een plastische operatie, waarbij de vorm van een ooglid gecorrigeerd wordt, wordt BLEFAROPLASTIE genoemd.

Nier

Een combinerende vorm voor nier, afkomstig uit het Grieks, is NEFRO / NEPHRO.

Verzakking van een nier heet NEFROPTOSE. Dit kan zich voordoen ten gevolge van een harde stoot of schok; men heet dit ook wel een “wandelnier”. Fixatie van een “beweeglijke” nier heet NEFROPEXIE.

Ontsteking van een nier heet NEPHRITIS; wegname van een nier is NEFRECTOMIE.

Het hebben van nierstenen heet NEPHROLITHIASIS / NEFROLITHIASE; NEFROLIET is de wetenschappelijke term voor niersteen. Het verwijderen van een niersteen via incisie van de nier is een NEFROLITHECTOMIE. Een NEFROLYSE is het chirurgisch losmaken van een nier die met de omgeving vergroeid is.

De anatomische term voor nier is niet *nephron*, maar het substantief REN, in het meervoud RENES. De combinerende vorm hiervan is RENO, het adjectief is RENAAL. Zo heet de nierslagader ARTERIA RENALIS, de nierader VENA RENALIS _____. In het nierweefsel, dat opgebouwd is uit een massa functionele eenheden of NEFRONEN wordt de urine gevormd. Deze urine wordt verzameld in het nierbekken of PELVIS RENALIS. Voor het nierbekken bestaat ook een combinerende vorm, PYELO.

Via de urineleider of URETER gaat de urine naar de blaas. Voor de urineblaas kennen we een Griekse combinerende vorm, CYSTO en een anatomische naam VESICA URINARIA.

De combinerende vorm voor deze laatste term is VESICO, het adjectief ervoor is VESICAAL. De urine wordt naar de buitenwereld vervoerd via de URETHRA.

Ontsteking van het nierbekken en nierparenchym heet PYELONEPHRITIS. Een chirurgische reparatie van het nierbekken heet NEFROPLASTIE. Het nemen van een röntgenfoto van het nierbekken, na vulling met contraststof, heet PYELOGRAFIE. Het resultaat is een

PYELOGRAM.

Een algemeen woord voor een ziekelijke toestand van de nier(en) is NEFROPATHIE.

De combinerende vorm voor urineleider is URETERO. Een steen in de urineleider is een

URETEROLIET. Een algemeen woord voor aandoening van de urineleider is

URETEROPATHIE. Chirurgisch wegnemen van een uretersteen heet

UTEREROLITHECTOMIE. Hiervoor wordt een incisie gemaakt in de urineleider, dit heet een URETEROTOMIE.

Het maken van een nieuwe, blijvende opening waarlangs urine uit de ureter kan afvloeien, bv.

in de darm, of naar buiten door de huid, heet een URETEROSTOMIE. Men spreekt van een

ureterosigmoïdeostomie, wanneer de ureter wordt ingeplant op het COLON SIGMOIDEUM.

Het maken van een nieuwe opening tussen ureter en urineblaas is een

URETEROCYSTOSTOMIE.

Chirurgisch herstel van de urineleider en het nierbekken heet URETEROPYELOPLASTIE.

Een ontsteking van de urineleider en het nierbekken is een URETEROPYELITIS.

Naad en hechting

Het achtervoegsel **/rrhaphia** of **/rrafie** betekent NAAD.

Als een ureter gescheurd is, is een hechting noodzakelijk. De chirurg verricht dan een

URETERORRAFIE. Het achtervoegsel RRAFIE betekent hechting, in de zin van het maken

van een naad, het dichtmaken van een scheur. Dit is niet hetzelfde als het achtervoegsel

PEXIE, dat staat voor het vasthechten of fixeren, bv. aan een ander, naburig weefsel. De

juiste term voor een hechting van een gescheurde nier, is NEFRORRAFIE. Hechting van

een gescheurde blaas wordt dan CYSTORRAFIE. Het hechten van een doorgesneden zenuw is een NEURORRAFIE.

De *urethra* is DE VERBINDING TUSSEN URINEBLAAS EN BUITENWERELD. Het

hechten van een doorgesneden urethra heet URETRORRAFIE. Het maken van een incisie in

de urethra noemt men een URETROTOMIE. Een vernauwing van de urethra heet

URETOSTENOSE.

Het adjectief dat betekent “betreffende de urethra en het rectum” is URETRORECTAAL.

Dat voor “urethra en schede” is URETROVAGINAAL. Een ontsteking van de urethra en de urineblaas is een URETHROCYSITIS.

Vloed

Het achtervoegsel **/rrhagia** of **/rragie** betekent zeer sterke vloed. Een HAEMORRHAGIA /

HEMORRAGIE is een zeer sterke vloed van bloed of een bloeduitstorting.

Wanneer RRRAGIE in een samengesteld woord samen met de stam voor een orgaan gebruikt wordt, dan betekent het bloeduitstorting of bloeding, ook al staat haem/o er niet bij.

Een gastr/o/rragie is dus een MAAGBLOEDING, waarin rragie betekent BLOEDING. Het volledige woord voor bloeduitstorting is echter HEMORRAGIE.

Een bloeduitstorting uit de baarmoeder is een METRORRAGIE. Een bloeduitstorting uit de blaas heet CYSTORRAGIE. Felle bloeding uit het oor heet OTORRAGIE, uit het oog OFTALMORRAGIE.

Ademhaling

Pnoe/ of *pnoea/* heeft betrekking op de ademhaling. *Pneumon/o* wordt gebruikt met betrekking tot de longen.

Operatieve verwijdering van een hele long heet PNEUM(ON)ECTOMIE. Ook wegname van longweefsel wordt met PNEUM(ON)ECTOMIE aangegeven. De algemene term voor ziekte van de longen is PNEUM(ON)OPATHIE. Een bloeduitstorting van de long is een PNEUM(ON)ORRAGIE.

De bekende term voor longontsteking is PNEUMONIE of PNEUMONIA. Een soort diplokokken kan PNEUMONIE of longontsteking veroorzaken. Ook soorten trosvormige bacteriën of STAFYLOKOKKEN kunnen dit. Is er een virus in het spel dan spreken we van een VIRALE PNEUMONIE.

Gaat de longontsteking samen met een ontsteking van de bronchiën, dan spreekt men van een BRONCHOPNEUMONIE.

De combinerende vorm voor long is dus PNEUMONO. Veelal wordt deze echter verkort tot PNEUMO. Een bloeduitstorting in de long heet dus PNEUMORRAGIE.

Zwart

De stamvorm voor zwart is MELAN. Overmatige huidpigmentatie wordt MELANOSE genoemd; een synoniem hiervoor is MELANODERMA / MELANODERMIE.

Het pigment dat de donkere kleur geeft aan het haar en de huid is MELANINE. Een melanine producerende cel in de basale laag van de epidermis of opperhuid is een MELANOCYT.

Een zwarte, dunne ontlasting ten gevolge van bloedverlies in het maagdarmkanaal, heet MELAENA.

Wanneer een moedervlek op de huid gaat groeien en zwart wordt, moet een arts geraadpleegd worden, daar het een kwaadaardig gezwel of MALIGNIE MELANOOM / MELANOMA OF MELANOSARCOMA kan zijn.

Schimmel

Pneum/o/myc/ose betekent een schimmelaandoening van de longen. De stamvorm voor zwammen of schimmels is MYC. Elke aandoening die veroorzaakt wordt door een schimmel, is een MYCOSE.

De wetenschap van de schimmels is de MYCOLOGIE. Een term voor een schimmelaandoening in de keel is FARYNGOMYCOSE / PHARYNGOMYCOSIS. Een schimmelaandoening in de neus is dan een RINOMYCOSE / RHINOMYCOSIS en een schimmelaandoening van de huid een DERMATOMYCOSE.

Herinner je de 2 combinerende vormen voor *long*, nl. PNEUMO en PNEUMONO. Pneum/o betekent niet alleen *long*, maar ook *lucht*. Andere combinerende vormen voor lucht zijn AËRO EN PNEUMATO.

Borstholte

De combinerende vorm voor borstholte of THORAX is THORACO. Het adjectief hiervoor is THORACAAL.

Is er lucht gekomen in de borstholte of THORAX dan spreekt men van een PNEUMOTHORAX.

Een instrument dat luchtsnelheden registreert is een PNEUMOTACHOGRAAF / PNEUMOTACHYGRAAF. De bepaling van de in- en uitademingsnelheid gebeurt door PNEUMOTACHY(O)GRAFIE.

Een verzameling van lucht en etter of PUS in de borstholte heet PNEUMOPYOTHORAX. Lucht en bloed samen in de borstholte wordt aangeduid met PNEUMOHAEMOTHORAX.

Mond

De Griekse combinerende vorm voor mondholte is STOMATO. Ontsteking van de mondholte wordt dus STOMATITIS genoemd. Met behulp van een achtervoegsel kan je 3 termen maken voor “pijn in de mond STOMATALGIE, STOMATODYNIE en STOMALGIE.

Het achtervoegsel voor “het maken van een nieuwe, blijvende opening” is STOMIE.

Ditzelfde achtervoegsel kan ook wijzen op “een toestand in de mond”. Een droge mond noemt men XEROSTOMIE.

De anatomische term voor mond is OS. Een geneesmiddel dat “per os” moet toegediend worden, moet dus VIA DE MOND worden toegediend. De combinerende vorm hiervoor is ORO. Het adjectief is ORAAL. Veel geneesmiddelen moet je via de mond of langs ORALE weg innemen.

“Met betrekking tot de mond en de neus” is ORONASAAL.

Er zijn dus 2 combinerende vormen voor mond, nl. ORO en STOMATO.

Tong, lip, tandvlees

Het Griekse woord voor tong is GLOSSA; de stam hiervan is GLOSS. Ontsteking van de tong heet GLOSSITIS. Excisie van (een deel van) de tong is GLOSSECTOMIE.

Twee termen die “pijn in de tong” betekenen, zijn GLOSSALGIE en GLOSSODYNIE. De ondertongzenuw is de NERVUS HYPOGLOSSUS.

Voor een medicijn dat onder de tong moet aangewend worden wordt veelal gebruik gemaakt van de anatomische term voor tong, nl. LINGUA en “onder de tong” wordt dan SUBLINGUAAL.

Een adjectief voor “met betrekking tot de tong en de tanden” is LINGUODENTAAL. Er zijn dus 2 combinerende vormen voor tong: LINGUO en GLOSSO. In samenstellingen wordt meestal GLOSSO gebruikt.

Een verlamming aan de tong is een GLOSSOPLEGIE; een insnijding van de tong heet GLOSSOTOMIE. Wegsnijden van (een deel van) de tong heet GLOSSECTOMIE.

De (Griekse) stamvorm voor lip is CHEIL. De combinerende vorm is CHEILO. Ontsteking van de lippen heet CHEILITIS. Chirurgische vormgeving van de lippen is CHEILOPLASTIE(K).

Ziektetoestand van de lippen heet CHEILOPATHIE. Een schimmelziekte aan de lippen is een CHEILOMYCOSIS. Hechting van een scheur in de lip noemt men CHEILORRAFIE; cheiloschisis betekent GESPLETEN LIP, HAZELIP.

De anatomische stam voor lip is LABI, de combinerende vorm is LABIO, het adjectief is LABIAAL. “Met betrekking tot de lippen en de tanden” is LABIODENTAAL ; “met betrekking tot de lippen en de tong” is LABIOLINGUAAL.

De 2 combinerende vormen voor lip zijn dus LABIO en CHEILO.

“Met betrekking tot het tandvlees” heet GINGIVAAL. De stam daarin is GINGIV. Een ontsteking van het tandvlees is een GINGIVITIS. Gingivostomatitis betekent ONTSTEKING VAN HET MONDSLIJMVLIES EN HET TANDVLEES. Wegsnijden van overtollig tandvlees heet GINGIVECTOMIE.

Slok darm

De wetenschappelijke naam voor de slokdarm is OESOPHAGUS.

De combinerende vorm hiervan is OESOPHAGO / OESOFAGO; het adjectief is OESOFAGAAL.

Een ontsteking van de slokdarm is een OESOPHAGITIS; de verwijdering van een vernauwd gedeelte van de slokdarm is een OESOFAGECTOMIE.

Een term voor verzakking of prolaps van de slokdarm, is OESOFAGOPTOSE, terwijl oesofagectasie VERWIJDING VAN DE SLOKDARM betekent. Een vernauwing van de slokdarm wordt dan weer met OESOFAGOSTENOSE aangeduid.

Maag

Maagbloeding is GASTRORRAGIE; ontsteking van de maag heet GASTRITIS; gastrisch betekent M.B.T. DE MAAG. Uitzetting of verwijding van de maag wordt met GASTRECTASIE aangeduid; een vernauwing is een GASTROSTENOSE. Verlamming van de maag wordt met GASTROPLEGIE aangeduid. Een endoscoop, speciaal om in de maag te kijken, is een GASTROSCOOP. Onderzoek van maag en duodenum d.m.v. een endoscoop heet GASTRODUODENOSCOPIE. Het aanleggen van een kunstmatige verbinding tussen maag en duodenum heet een GASTRODUODENOSTOMIE.

Darm

Een verzakking van de maag en de (dunne) darm heet GASTRO-ENTEROPTOSE.

“Met betrekking tot de maag en de twaalfvingerige darm” noemt men GASTRODUODENAAL. Een bloeding in de darm is een ENTERORRAGIE. Een uitpuiling van de darm is een ENTERECTASIE. Een lavement of spoeling van de darm heet ENTEROKLYSMA / ENTEROCLYSIS; een punctie van de darm is een ENTEROCENTESE / ENTEROCENTESIS. Operatief losmaken van de darm uit vergroeiingen of adhesies noemt men ENTEROLYSE. Ontsteking van de darm heet ENTERITIS.

Verlamming van de darmen is ENTEROPLEGIE; uitzetting of verwijding ervan heet een ENTERECTASIE. Verzakking van de darmen is dan weer ENTEROPTOSE.

Met betrekking tot de (dunne) darm en de lever is ENTEROHEPATISCH.

De wetenschappelijke naam van de dikke darm is COLON. Ontsteking van de dikke darm heet COLITIS, ontsteking van de dunne en de dikke darm samen noemt men ENTEROCOLITIS.

Chirurgische fixatie van de dikke darm of COLOPEXIE moet soms gebeuren na een verzakking van de dikke darm of COLOPTOSE. Een chirurgisch aangebrachte opening in de

buikwand met een verbinding naar het colon heet een (COLO)STOMA. Het aanleggen hiervan door een chirurg heet COLOSTOMIE.

De wetenschappelijke naam voor einddarm is RECTUM. De combinerende vorm hiervoor is RECTO; het adjectief is RECTAAL. Een breuk of uitpuiling van de endeldarm is een RECTOKÈLE.

**

Uitpuiling

Het achtervoegsel **kèle** betekent breuk, uitpuiling, uitstulping. Het achtervoegsel **ptosis** betekent verzakking, en **ectasie** staat voor verwijding, uitzakking.

Er is ook nog het Latijnse woord voor breuk, nl. **hernia**. Een hernia is een uitstulping van het peritoneum door een zwakke plek in de buikwand, al dan niet met een buikorgaan als inhoud. Een breuk van de urineblaas is een CYSTOKÈLE, een uitpuiling van de blaaswand door een breukpoort. Een breuk waarin zich de eierstok bevindt is een OVARIOKÈLE.

Een HERNIA ABDOMINALIS betekent het uittreden van ingewanden door de buikwand naar buiten. Een liesbreuk is een HERNIA INGUINALIS. Deze kan direct of indirect zijn; men spreekt dan van een hernia inguinalis directa, resp. indirecta, naargelang de weg die de breuk volgt.

Bij een lumbale hernia of HERNIA NUCLEI PULPOSI betreft het een uitpuiling van de zachte kern van een tussenwervelschijf in het wervelkanaal, doorheen een zwakke plek in de vezelige rand van diezelfde tussenwervelschijf.

Endeldarm

Een röntgenonderzoek van de endeldarm is een RECTOGRAFIE, de röntgenopname is een RECTOGRAM. Het instrument waarmee de endeldarm inwendig bekeken wordt is een RECTOSCOOP. Het bekijken van de einddarm met dit apparaat noemt men RECTOSCOPIE; de arts verricht dan een RECTOSCOPISCH (adjectief) onderzoek.

Een plastische operatie aan rectum of anus heet RECTOPLASTIE; het vasthechten van het rectum aan de bekkenwand noemt men RECTOPEXIE, bv. na een rectumprolaps of het uitzakken van het rectum via de anus. Hechten van een gescheurd rectum is dan weer RECTORRAFIE.

Een adjectief voor “betreffende de endeldarm en de urethra” is RECTO-URETRAAL.

Voor rectum en anus samen is er een Grieks woord, nl. PROCTOS. Het gebeurt echter vrij vaak dat dit woord gebruikt wordt wanneer alleen de endeldarm bedoeld wordt.

Procto vervangt dus ofwel recto **of** ano, ofwel recto **en** ano.

Zo wordt een breuk in de endeldarm, naast RECTOKÈLE, ook wel PROCTOKÈLE genoemd.

Een term voor ontsteking van rectum en anus samen is PROCTITIS.

Ontsteking van het colon en de endeldarm noemt men COLOPROCTITIS.

Kramp van de sluitspieren van de anus heet ANOSPASME. De term voor pijn in rectum en anus samen is PROCTALGIE.

Lever en pancreas

De wetenschappelijke naam voor de lever is HEPAR. De Latijnse combinerende vorm is HEPATO. Leverontsteking heet HEPATITIS; vergroting van de lever is HEPATOMEGALIE. Een leveraandoening in het algemeen is HEPATOPATHIE. Incisie in de lever noemen we HEPATOTOMIE; wegnemen van (een deel van) de lever heet HEPATECTOMIE.

Ontsteking van de pancreas heet PANCREATITIS; de stam is PANCREAT en de combinerende vorm is PANCREATO. Een ziekte van de pancreas in het algemeen heet PANCREATOPATHIE. Het wegnemen van (een deel van) de pancreas is een PANCREATECTOMIE; een incisie in de pancreas is een PANCREATOTOMIE. Wanneer er een totale wegname van de maag of GASTRECTOMIE is gedaan, moet er een nieuwe opening gemaakt worden tussen de slokdarm of OESOPHAGUS en de twaalfvingerige darm. Dit heet een OESOFAGODUODENOSTOMIE.

Analoog heet het maken van een nieuwe, blijvende verbinding tussen de slokdarm en de maag een OESOFAGOGASTROSTOMIE; tussen het jejunum en het ileum: JEJUNOILEOSTOMIE.

Je kent 3 termen voor uitsnijding of verwijdering, nl. 2 substantieven, RESECTIE en EXCISIE en het achtervoegsel ECTOMIE.

Daarnaast bestaat ook nog het substantief EXTIRPATIE. Dit woord wordt meestal gebruikt in combinatie met de Nederlandse naam van het orgaan. Zo heet de wegname van een long, naast PNEUMONECTOMIE ook LONGEXTIRPATIE.

Slagader en ader

Een slagader is een ARTERIA. De combinerende vorm is ARTERIO, de stam is ARTERI.

Ontsteking van een slagader heet ARTERIITIS; verwijding of uitzetting van een slagader heet ARTERIËCTASIE. De toestand van verharding van de slagaders is bekend als ARTERIOSCLEROSIS.

Een ader is een VENA; de combinerende vorm voor ader is echter FLEBO / PHLEBO, met als stam FLEB / PHLEB. Aderontsteking heet PHLEBITIS; verwijding of uitzetting van een ader, spatader dus, noemen we FLEBECTASIE. Resectie van een ader heet FLEBECTOMIE.

Lijkend op een ader noemt men FLEBOÏD.

Een nierader heet VENA RENALIS; een lipader is een VENA LABIALIS; een ader van de tong is een VENA LINGUALIS. Een nierslagader heet ARTERIA RENALIS; een slagader voor de maag en de twaalfvingerige darm samen is de ARTERIA GASTRODUODENALIS; de slagader voor de endeldarm heet ARTERIA RECTALIS.

De combinerende vorm voor vat of vaten is ANGIO. De term voor vaatontsteking is ANGIITIS en voor een vaatgezwel ANGIOMA of ANGIOOM. Mogelijke vormen van angiitis zijn: arteriitis, phlebitis, cholangitis of ONTSTEKING VAN GALKANALEN en lymphanitis of ONTSTEKING VAN LYMFEVATEN. Het uitzetten van een vat is een ANGIËCTASIE. Een algemeen woord voor ziekte van de bloedvaten is ANGIOPATHIE. Vaatkramp heet ANGIOSPASME.

Het maken van contrastbeelden van bloedvaten noemt men ANGIOGRAFIE. Komen daar nog beelden van de hartholten bij, dan spreekt men van ANGIOCARDIOGRAFIE.

Het Latijnse substantief voor vat is VAS, in het meervoud VASA. Hiermee wordt de term voor vaatkramp VASOSPASME, een synoniem voor ANGIOSPASME.

Uitzetting van een ader is FLEBECTASIE of PHLEBECTASIA. Uitzetting van een slagader is ARTERIËCTASIE.

Scheur

Het Griekse woord voor scheur is RRHEXIS. Een scheur in de baarmoeder noemt men METRORRHEXIS; een scheur in de blaas is een CYSTORRHEXIS.

Een ander woord voor scheur is een uit het Latijn afgeleide woord RUPTUUR.

Dit woord wordt het meest gebruikt, en dan wel in combinatie met de Nederlandse naam voor het gescheurde orgaan. Synoniemen voor de bovengenoemde termen zijn dus resp.

BAARMOEDERRUPTUUR en BLAASRUPTUUR.

Bloedvatruptuur heet ook nog ANGIORRHEXIS. Een gescheurde slagader heet ARTERIORRHEXIS of SLAGADERRUPTUUR. Een scheur in de lever is een HEPATORRHEXIS of een LEVERRUPTUUR.

De 2 termen voor scheur zijn dus het achtervoegsel RRHEXIS en het substantief RUPTUUR. Een scheur in de blaas is een CYSTORRHEXIS of BLAASRUPTUUR; een bloeditstorting in de blaas is een CYSTORRAGIE; hechting van de blaas noemen we CYSTORRAFIE.

Verdoving

Het wetenschappelijke woord voor verdoving is ANESTHESIE. In dit woord zitten 2 delen: het voorvoegsel A(N) betekent NIET; het substantief ESTHESIS betekent GEVOEL.

Plaatselijke verdoving heet LOKALE ANESTHESIE; een middel voor plaatselijke verdoving is een LOKAAL ANAESTHETICUM (subst.).

Gevoelloosheid is niet steeds kunstmatig geïnduceerd. Gevoelloosheid t.g.v. lichamelijke afwijkingen noemt men organische ANESTHESIE.

Het voorvoegsel dat moeilijk, slecht of gestoord betekent is DYS. Slecht of gestoord gevoel heet DYSESTHESIE; een verhoogde gevoeligheid is HYPERESTHESIE; verlaagde gevoeligheid heet dan weer HYPESTHESIE.

Een achtervoegsel voor pijn is ALGIE. Een woord dat daar sterk op lijkt en ook pijn betekent, is ALGESIE. Het betekent meer nog: verhoogde gevoeligheid voor pijn.

Verhoogde pijngevoeligheid wordt meestal weergegeven door hyperalgie en hyperalgesie.

Het adjectief dat betekent “gevoelig voor pijn”, is ALGETISCH. Niet gevoelig voor pijn is dan ANALGETISCH. Letterlijk betekent dit woord: niet pijnlijk. In de praktijk betekent het ongevoelig voor pijn of pijnstillend. Een ANALGETICUM is een pijnstillend middel; een toestand van ongevoeligheid voor pijn heet ANALGESIE.

Een product dat iemand gevoelloos, verdoofd maakt, is een ANAESTHETICUM; een product dat je ongevoelig maakt voor pijn, een pijnstiller, is een ANALGETICUM.

Para

Para is een voorvoegsel met talrijke betekenissen. Letterlijk betekent het: naast, nabij, soms ook beiderzijds; figuurlijk betekent het: anders, niet gelijk, abnormaal.

Naast de lever is PARAHEPATISCH; naast het hart is PARACARDIAAL. naast het rectum heet PARARECTAAL; naast het sternum is PARASTERNAAL.

Ontsteking van het weefsel naast een klier heet PARADENITIS; ontsteking van het weefsel in de buurt van de borstklier heet PARAMASTITIS. Paraplegie betekent VERLAMMING AAN BEIDE ZIJDEN VAN HET LICHAAM.

Parenterale voeding betekent dan weer VOEDING VIA EEN ANDERE WEG DAN LANGS DE DARM. Een ziekte die veel op tyfus lijkt, maar geen tyfus is, is PARATYPHUS.

Spraak

Gevoel is ESTHESIE. Als iemand prikkels voelt zonder dat er prikkels worden gegeven, spreekt men van PARESTHESIE / PARAESTHESIA.

Het wetenschappelijke woord voor spraak is *phasis*. De combinerende vorm voor spraak is PHASO / FASO.

Zoek de volgende termen op en geef het verschil tussen termen met 'fasie', 'frasia' en 'lalie':

□ afasie of aphasia:

- afrasie of aphrasia:
- alalie:
- dysfasie:
- dysfrasia:
- dyslalie:
- bradyfrasia:
- bradylalie:
- tachyfrasia:

Conclusie:

'fasie':

'frasia':

'lalie':

Stem

De combinerende term voor stem, stemgeluid, geluid is FONO. Snel spreken noemt men TACHYFRASIE; een stoornis in de stem is een DYSFONIE. Niet kunnen spreken, zich niet meer kunnen uitdrukken t.g.v.beschadiging zoals na een CVA heet AFASIE / APHASIA.

Fonocardiografie betekent : OPTEKENEN VAN HARTGELUIDEN. Fonoarteriografie betekent dan OPTEKENEN VAN GELUIDEN VAN SLAGADERS.

Spier 2

Myo wordt gebruikt met betrekking tot SPIER. De naam voor een embryonale spiercel is MYOBLAST; spierpijn heet MYALGIE of MYODYNIE. Gestoorde spiergroei is MYODYSTROFIE. Een gezwel van bindweefsel en spierweefsel samen is een FIBROMYOOM of MYOFIBROOM. Vorming van spierweefsel heet MYOGENESE. Een emg of ELEKTROMYOGRAM is een REGISTRATIE VAN DE ELEKTRISCHE ACTIVITEIT VAN EEN SPIER. Desintegratie of degeneratie van spierweefsel noemt men MYOLYSE.

Spierverweking luistert naar de naam MYOMALACIE; verwijdering van een gezwel in spierweefsel heet MYOMECTIONIE.

Het adjectief voor “met betrekking tot spier- en zenuwweefsel” is MYONEURAAL. Spierziekte in het algemeen heet MYOPATHIE; chirurgische vormgeving van spieren is MYOPLASTIE. Hechten van spierweefsel heet MYORRAFIE en verharding van spierweefsel is MYOSCLEROSE. Myositis betekent SPIERONTSTEKING; myospasmus is SPIERKRAMP. Myorrhesis is een SPIERSCHEURING. Een gezwel van vetbevattend spierweefsel is een MYOLIPOOM.

Dubbel

In tweevoud of dubbel, in de zin van paarsgewijze, krijgt het voorvoegsel DIPLO mee. ACUSIS betekent gehoor of horen; DIPLACUSIS betekent dan “dubbelhoren” of HET WAARNEMEN VAN 2 VERSCHILLENDE TONEN MET DE TWEE OREN. Iemand die met zijn stem 2 tonen tegelijk voortbrengt, bv. ten gevolge van een stembandgezwel vertoont “tweestemmigheid”: DIPLOFONIE.

Het achtervoegsel voor oog of zien, is OPIE; de term voor dubbelzien is DIPLOPIE. Er is echter nog een woord voor dubbel, nl. AMBI. Dit betekent dubbel, maar ook: aan beide zijden.

Rechts

DEXTER betekent rechts. Iemand die met beide handen even handig is, is aan beide handen “rechts”. Deze toestand heet AMBIDEXTER.

Een bacterie die in paren groeit, is een DIPLOKOK. Pneumococcus, de verwekker van longontsteking, is een DIPLOKOK.

Ambivalent betekent TEGELIJKERTIJD TEGENSTRIJDIGE GEVOELENS. Liefde en afkeer tegelijk tussen twee personen noemt men ook wel AMBIVALENTE gevoelens.

Zicht

Het voorvoegsel voor blauw is CYANO. De toestand waarbij men alle dingen blauw ziet door een stoornis in de retina heet CYANOPSIE.

De term voor vérziendheid is HYPERMETROPIE. Laat men het middenste woorddeel weg, dan krijgt men het synoniem HYPEROPIE.

De term voor bijziendheid is MYOPIE. Zoek ook de betekenis op van:

- hypometropie: MYOPIE
- emmetropie: CORRECT ZICHT
- presbyopie: VERZIENDHEID DOOR LEEFTIJD

Zenuwen

Met betrekking tot zenuwen, gebruikt men de stam NEUR. Zenuwpijn heet NEURALGIE; ziekte van zenuwen in het algemeen, noemen wij NEUROPATHIE.

Ziekte van zenuwen en gewrichten samen, m.n. een gewrichtsaandoening die verband houdt met een ziekte van het centraal zenuwstelsel, heet NEUROARTROPATHIE.

Iemand die zich gespecialiseerd heeft in ziekten van het zenuwstelsel is een NEUROLOOG; de leer van het zenuwstelsel is de NEUROLOGIE. Ontsteking van een zenuw is NEURITIS; degeneratie of afbraak van zenuwweefsel heet NEUROLYSE.

De chemische stoffen die instaan voor de prikkeloverdracht tussen zenuwcel en spiercel luisteren naar de Engelse naam NEUROTRANSMITTER. Sommige stoffen hebben een speciale affiniteit voor zenuwweefsel, men noemt ze NEUROTROOP (adj.).

Operatieve kneuzing van een zenuw heet NEUROTRIPSIE. *Tribein* is een Grieks woord dat wrijven of masseren betekent. Het kneuzen gebeurt door wrijven.

De combinerende vorm voor steentje is LITHO. In sommige gevallen van lithiasis zal men de steentjes verbrijzelen; dit proces heet LITHOTRIPSIE. Het toestel waarmee dit gebeurt is een LITHOTRIPTOR.

Merg

De combinerende Griekse vorm voor merg, zowel beenmerg als ruggenmerg, is MYELO. Ontsteking van het merg is MYELITIS. Een ontsteking van beenmerg heet meer precies

OSTEOMYELITIS; encephalomyelitis is ONTSTEKING VAN HERSENEN EN RUGGENMERG.

De anatomische term voor merg is MEDULLA. Ook hier moet uit de samenhang blijken over welk merg het gaat. Ook in de nier en de bijnier is er sprake van mergweefsel of MEDULLA.

Een myeloblast is een BEENMERGCEL, EEN EMBRYONALE VOORLOPER VAN EEN WITTE BLOEDCEL OF LEUKOCYT. Een myelogram is ofwel een (CONTRAST)RADIOGRAFIE VAN RUGGENMERG of een ANALYSE VAN BEENMERG IN HET LABO.

Een uitpuiling van het ruggenmerg via een opening in het benige wervelkanaal is een MYELOKÈLE. Een ernstige aandoening van het beenmerg waarbij de aanmaak van bloedcellen gestoord is, is een MYELOYDYSPLASIE. De term voor ontsteking van het ruggenmerg is MYELITIS.

Vorming

Vorming langs natuurlijke weg, dus niet door een chirurg, wordt aangegeven met het achtervoegsel /**plasia** of /**plasia**. Een misvorming, een abnormale groei en vorming van weefsel heet in het algemeen een DYSPLASIE. Een zeer gebrekkige aanleg of het ontbreken van een orgaan, heet APLASIE; weelderige of te sterke ontwikkeling heet HYPERPLASIE. Onder- of te geringe ontwikkeling is dan weer HYPOPLASIE.

CHONDRODYSPLASIE en DYSCHONDROPLASIE betekenen een gestoorde ontwikkeling van kraakbeen.

Gestoorde ontwikkeling van been en kraakbeen samen, heet dan OSTEOCHONDRODYSPLASIE.

Geest

Het Griekse woord **psyche** levert ons de stam psych en betekent GEEST. De psychiatrie is GENEESKUNDE VAN DE GEESTESZIEKTEN. Specialisten in deze discipline zijn de PSYCHIATERS.

De psychologie is DE LEER VAN DE GEESTELIJKE ACTIVITEITEN. “Ten gevolge van de geestestoestand” heet PSYCHOGEEN. De ontwikkeling, het ontstaan van de geest, is de PSYCHOGENESE. Stotteren, bedwateren, allerlei functionele stoornissen kunnen PSYCHOGEEN zijn.

Een PSYCHONEUROSE of gewoon NEUROSE is een stoornis in de geestelijke constitutie, meestal t.g.v. een psychotrauma. De persoon kent nog het verschil tussen werkelijk en onwerkelijk; hij overdrijft zijn moeilijkheden; zijn prestatievermogen en persoonlijkheid zijn zo goed als ongestoord.

Hysterie en neurasthenie of zenuwzwakte zijn NEUROSEN.

Veel ernstiger zijn de geestesziekten die onder de naam PSYCHOSEN samengevat worden. Het woord betekent letterlijk gewoon GEESTESZIEKTE; het wordt echter gebruikt om een ernstige toestand aan te duiden, waarbij de controle van de persoon over zichzelf en het eigen gedrag en handelen gestoord zijn en waarbij het contact met de omgeving ziekelijk veranderd is..

Een algemeen woord voor ziekte-toestand van de geest is PSYCHOPATHIE. Dit algemene woord heeft echter een zeer bijzondere betekenis gekregen, waarbij de zieke bepaald hinderlijk of gevaarlijk is voor zijn omgeving. Gevaarlijke geesteszieken worden soms PSYCHOPATEN genoemd.

Weten

Voor weten of kennis bestaat een Grieks woord “gnosis”. De term voor “vooruit weten”, “van te voren weten” is PROGNOSES. De PROGNOSE van een ziekte, is wat de arts over het verdere ziekteverloop kan “voorspellen”. De PROGNOSE van acute leukemie is slecht. De vooruitgang van de geneeskunde maakt gelukkig dat vele PROGNOSES minder somber zijn.

Het voorvoegsel **pro** betekent VOOR.

Een prohormoon is VOORLOPER VAN EEN ACTIEF HORMOON; de prostaat betekent letterlijk de VOORSTANDERKLIJF.

De stam *gnos* komt in een aantal termen voor. Een woord voor een toestand van onwetendheid is AGNOSIE. Het woord wordt praktisch alleen voor zintuiglijk kennen gebruikt, zo bv. visuele AGNOSIE, acustische AGNOSIE, stereagnosis Dit laatste betekent TASTBLINDHEID; astereognosie is EEN SYNONIEM, HET NIET HERKENNEN VAN VOORWERPEN DOOR BETASTING.

Enkele prefixen

Dia betekent DOORHEEN. Toepassing van hoogfrequent elektrische stromen voor doorverwarming van weefsels heet DIATHERMIE.

Diagnosis betekent letterlijk DOORZIEN.

Het instrument om warmte te meten is een THERMOMETER; de metabole productie van warmte heet THERMOGENESE; het onvermogen om temperaturen te onderscheiden heet THERMANESTHESIE; een instrument voor het wegbranden van weefsel door verschroeïng is een THERMOCAUTÈRE.

Micro/ betekent KLEIN. Iemand met een abnormaal klein hoofd lijdt aan MICROCEFALIE. Het hebben van abnormaal kleine hersenen wordt MICRENFALIE genoemd. Een miljoenste van een meter is een MICROMETER. Een microgram is een MILJOENSTE van een gram. Een microcurie is een MILJOENSTE van één curie. Een milliliter is DUIZENDSTE van een liter; een microliter EEN MILJOENSTE .

Macro/ betekent GROOT en is het TEGENGESTELDE van micro. Een foetus met een abnormaal groot hoofd lijdt aan MACROCEFALIE. Macroglossie betekent EEN TE GROTE TONG; macrocheirie betekent TE GROTE HANDEN; macrodactylie wijst op TE GROTE VINGERS OF TENEN.

De combinerende vorm voor vingers en tenen is DACTYLO.

Een ontsteking van een vinger of teen is een DACTYLITIS; kramp aan een vinger of teen heet DACTYLOSPASME; een vingerafdruk is een DACTYLOGRAM.

Polydactylie betekent TEVEEL VINGERS OF TENEN. Polymelie staat voor TEVEEL LEDEMATEN; teveel vingers of POLYDACTYLIE is hier dus een voorbeeld van.

Poly/ betekent VEEL.

Een term voor vermeerderde uitscheiding van urine is POLYURIE. Wanneer niet de totale hoeveelheid urine per etmaal is toegenomen, maar wel het aantal urinelozingen, zoals vaak het geval is bij prostaatlijden, spreekt men van POLLAKISURIE. Polydipsie is een term voor VERHOOGD DORSTGEVOEL.

Polyneuropathie of polyneuritis wijst op ONTSTEKING VAN VELE ZENUWEN. Een term voor ontsteking van meerdere zenuwen is POLYNEURITIS. Een woord voor ontsteking van

meerdere gewrichten is POLYARTHRITIS; pijn in verschillende zenuwen heet POLYNEURALGIE. Ontsteking van alle (of vele) gewrichten heet PANARTHRITIS.

Verwar het voorvoegsel *poly* = *veel* niet met het voorvoegsel *poli* dat GRIJS betekent. Dit laatste vinden we terug in de wetenschappelijke naam voor kinderverlamming, nl.

POLIOMYELITIS die letterlijk vertaald ONTSTEKING VAN DE GRIJZE STOF VAN HET RUGGENMERG betekent.

Nog een ander woord is het Griekse substantief *polis* dat STAD betekent. Dit vinden we terug in de term polikliniek.

Het samengegroeid zijn van twee of meer vingers of tenen noemen we SYNDACTYLIE. Te weinig vingers of tenen wordt met HYPODACTYLIE aangeduid. Samenwerkend betekent SYNERGISTISCH. Medicamenten die elkaars werking versterken worden SYNERGISTEN genoemd; spieren die samenwerken zijn ook SYNERGISTEN. Het voorvoegsel *syn*/ betekent inderdaad SAMEN.

Dromo/ komt van het Griekse woord voor rennen. Dromomanie is ZIEKELIJKE ZWERFZUCHT.

Een samenloop van een aantal verschijnselen of SYMPTOMEN is een SYNDROOM. Een ziektebeeld kan worden samengevat door het SYNDROOM te vermelden. Zo betekent het dumpingsyndroom EEN MISSELIJK, OPGEBLAZEN GEVOEL BIJ GASTRECTOMIEPATIËNTEN DOORDAT VOEDSEL TE SNEL NAAR DE DARM GESTUURD WORDT.

Na een maagsectie of GASTRECTOMIE kan een DUMPINGSYNDROOM voorkomen.

Voorboden van een bepaalde ziekte noemt men PRODROMEN. Een symptoom dat wijst op een naderende ziekte is een PRODROMAAL (adjectief) symptoom. Niezen en rillingen zijn PRODROMEN van een verkoudheid.

Abnormaal sterke dorst heet POLYDIPSIE. Te zout eten kan POLYDIPSIE veroorzaken.

Ook hoge doses cortisone geven POLYDIPSIE.

Een ziekelijke drankzucht die periodisch optreedt heet DIPSOMANIE.

Later/o is de combinerende vorm voor zijde of zijkant. Het bijhorende adjectief is

LATERAAL. Ontleed het woord anterolateraal en geef zijn betekenis: VOORAAN AAN DE ZIJKANT.

Medio/ is de combinerende vorm voor midden. Mediaan betekent “in de middellijn of in het middenvlak”. Iets ligt bv. in het mediaan vlak, dit is het verticale vlak dat het rechtopstaande lichaam in een linker- en een rechterhelft verdeelt. Mediaal betekent “met betrekking tot het midden”, mediaal staat in tegenstelling tot lateraal.

Superior betekent BOVENAAN. Anterosuperior betekent dus VOORAAN-BOVENAAN. Posterolateraal is dan ACHTERAAN-OPZIJ. Inferior is het tegengestelde van SUPERIOR en betekent ONDERAAN. Postero-inferior wijst op ACHTERAAN-ONDERAAN en posterosuperior betekent ACHTERAAN-BOVENAAN.

Dorsolateraal betekent OPZIJ VAN DE RUG; dorsoventraal betekent VAN RUG NAAR BUIK. Cefalocaudaal betekent VAN KOP NAAR STAART. De lendewervels liggen CRANIAAL van het os sacrum. De thoracale wervels liggen CAUDAAL van de cervicale wervels.

Vlakken

De elleboog is het PROXIMALE einde van de onderarm; de knie is het DISTALE einde van het bovenbeen; de kuit ligt DORSAAL en de hiel ligt DISTAAL in het onderbeen. De tenen liggen DISTAAL van de hiel. Een wonde boven de elleboog zit PROXIMAAL van de elleboog. Het os sacrum ligt CRANIAAL van het os coccygis. De rechter scapula bevindt zich DORSOLATERAAL van de thorax. De wenkbrauwen zitten CRANIAAL van de ogen.

Lucht

Aëro/ betekent LUCHT in samenstellingen. Een aërosol is EEN MEDICIJN OM TE VERSTUIVEN. Aërobe wezens hebben ZUURSTOF UIT DE LUCHT nodig om te overleven.

Geef de wetenschappelijke woord term voor:

- luchtrees: AËROFOBIE
- luchtslikken: AËROFAGIE
- overgebracht of ontstaan via lucht (in een 2de betekenis ook: gas producerend): AËROGEEN

Bios is het Griekse woord voor leven. Bio/chemie is de studie van DE SCHEIKUNDE IN LEVENDE WEZENS. De wetenschap over de levende wezens is de BIOLOGIE. Biogenesis of biogenese is HET ONTSTAAN VAN HET LEVEN. Het wegnemen van een stukje levend weefsel is een BIOPSIE.

Sommige levende wezens kunnen niet leven in aanwezigheid van lucht: zij zijn ANAËROOB. Wezens die wel zuurstof nodig hebben om te kunnen leven zijn AËROBE wezens.

De bacterie die longontsteking veroorzaakt heeft lucht nodig om te leven; het is een AËROBE bacterie. De tetanusbacterie kan zich alleen voeden in gesloten wonden waar geen lucht binnen kan: zij behoort tot de ANAËROBE bacteriën. Botulisme is een ernstig soort voedselvergiftiging; botulisme wordt veroorzaakt door het toxine van een bacterie die in slecht bewaarde conserven kan leven. Clostridium botulinum is een ANAËROBE bacterie.

Kleur

Het Griekse woord chroma betekent KLEUR. De combinerende vorm chrom/o wijst altijd op KLEUR. Chromogenese is ONTSTAAN VAN KLEUR; chromogeen betekent KLEURVORMEND.

Je kent ongetwijfeld nog de dragers van erfelijke eigenschappen in de celkern, de CHROMOSOMEN; in ontrafelde vorm spreekt men van het CHROMATINE-netwerk. Deze structuren zijn inderdaad met bepaalde methodes zeer goed kleurbaar.

Sommige celsoorten laten zich vrij gemakkelijk kleuren, zij zijn CHROMOFIEL; andere celsoorten nemen zeer moeilijk kleurstoffen op, zij zijn CHROMOFOOB en daardoor moeilijker te kleuren.

Moeilijk en makkelijk

Dys/ betekent MOEILIKJ, GESTOORD. Het tegengestelde is **eu/**, dat GOED betekent.

Het tegengestelde van dyspepsie of SLECHTE SPIJSVERTERING is EUPEPSIE of GOEDE SPIJSVERTERING. Het tegengestelde van dyspnoea of dyspnoe of MOEILIJKE ADEMHALING is EUPNOEA of EUPNOE. Het tegengestelde van euforie of UITBUNDIGE STEMMING is DYSFORIE of SOMBERE STEMMING.

Bloedingen

Men/o is de combinerende vorm voor MAAND en komt voor in termen i.v.m. de menstruatie. Een synoniem voor menstruatie is MENSES. Het ophouden van de menstruatie is de MENOPAUIZE. Menorrhagia of menorrhagie betekent TE STERKE MENSTRUATIE. Het tegengestelde hiervan, te geringe menstruele bloeding, heet HYPOMENORRHOEA /

HYPOMENORROE / HYPOMENORREE. Menarche betekent DE EERSTE MAANDSTONDEN.

/rragie of /rrhagia wijst op BLOEDING; rroe of /rrhoea betekent STROMING, VLOED. Moeilijke of pijnlijke menstruatie noemt men DYSMENORRHOEA. Afwezigheid van menstruatie heet AMENORRHOEA. Deze kan fysiologisch zijn, bv. bij zwangerschap. Het stoppen van een bloeding of van de bloedstroom heet HEMOSTASE. Stuwning van lymfe is LYMFOSTASE.

Onecht

Pseudo/ betekent ONECHT. Een pseudotumor is een ONECHTE TUMOR, die meestal vanzelf verdwijnt. Een pseudoparalyse is een ONECHTE VERLAMMING met krachtvermindering in de spieren zonder echte verlamming.

Buik

De **viscera** zijn de inwendige organen van het lichaam. Het afgeleide adjectief VISCERAAL betekent M.B.T.DE INGEWANDEN. Een verzakking van de ingewanden noemt men VISCEROPTOSE. Visceromotorisch betekent M.B.T. DE MOTORIEK VAN DE INGEWANDEN.

Laparo/ betekent BUIK. Een insnijding in de buikwand is een LAPAROTOMIE. Kunstmatige sterilisatie wordt vaak uitgevoerd via LAPAROSCOPIE. De hechting van een wonde in de buikwand heet een LAPARORRAFIE.

Vuur

Pyro/ is de combinerende vorm voor VUUR, HITTE. Pyrosis betekent KOORTS. Een stof die koorts doet ontstaan is een PYRETOGENE stof.

Twee medische termen voor koortstoestand zijn PYROSIS en FEBRIS. Een koortswerende stof is een ANTIPYRETICUM. Sommige mensen hebben een ziekelijke angst voor vuur; men noemt hen PYROFOOB. Anderen hebben dan weer een ziekelijke neiging tot brandstichting; hen noemen wij PYROMANEN.

Blauw 2

Cyanopsie betekent ALLES IN EEN BLAUW WAAS ZIEN door een stoornis in de retina. Alles in een geel waas zien heet XANTHOPSIE. Dit zijn verschillende vormen van chromopsie of chromatopsie, waarbij men ALLES IN EEN GEKLEURD WAAS ZIET. Cyanose is een abnormale toestand van blauwverkleuring. Vorm een woord voor een ziekelijke toestand waarbij een weefsel

- rood wordt: ERYTHROSIS / ERYTROSE

- zeer bleek uitziet: CHLOROSE
- geel verkleurt: XANTHOSE

Een woord voor een blauw verkleurde huid is CYANODERMA / CYANODERMIE; een woord voor een gele verkleuring van de huid is XANTHODERMA / XANTHODERMIE; een term voor witte huid door ontbreken van pigment is LEUCODERMA / LEUKODERMIE; roodkleuring van de huid is ERYTHRODERMA / ERYTRODERMIE.

Een hematoom of haematoma is BLOEDUITSTORTING . Een blauwe vlek heet ECCHYMOSIS. Vlekkige, rode uitslag op de huid, ten gevolge van overvulling van de bloedvaten van de huid, en van voorbijgaande aard, heet *erythema* of *erytheem*. Oorzaken zijn o.a. zonlicht, hitte, woede, schaamte.

Onder *eczema* of *eczeem* worden veel voorkomende aandoeningen van de oppervlakkige huidlagen verstaan. Eczeem begint met jeukende, rode vlekjes die uiteindelijk als droge schubjes afschilferen. De oorzaken zijn veelvuldig.

Exanthema of *exantheem* is een niet blijvende huiduitslag, typisch bij een aantal acute infectieziekten zoals mazelen en roodvonk.

Bloedcellen

De naam voor een witte bloedcel is LEUKOCYT; een rode bloedcel is een ERYTROCYT; een melanine producerende cel is een MELANOCYT.

De embryonale cel of moedercel wordt aangeduid met het achtervoegsel BLAST. Zo heten moedercellen van witte bloedcellen LEUKOBLASTEN OF MYELOBLASTEN; moedercellen van rode bloedcellen ERYTROBLASTEN.

Erythrocytose, erythrocythaemia, erythrocytemie en erytremie zijn synoniemen voor polycythaemia of polycytemie en betekenen TEVEEL RODE BLOEDCELLEN. Het tegengestelde hiervan is oligocythemie of oligocythaemia, nl. TE WEINIG RODE BLOEDCELLEN. Oligemie of oligoemia betekent bloedarmoede door bloedverlies.

Water

Hydr/o betekent WATER.

Hidr/o betekent ZWEET. Een hidrosadenitis of HIDRADENITIS is een ONTSTEKING VAN EEN ZWEETKLIER. De wetenschappelijke naam voor het zweten is HIDROSIS of HIDROSE. Een toestand van teveel zweten heet HYPERHIDROSIS of HYPERHIDROSE. Het ontbreken van de zweetafscheiding wordt ANHIDROSIS genoemd.

Oog 2

Oftalm/o en ophthalm/o zijn de combinerende vormen voor het OOG. Een oftalmie is een OOGONTSTEEKING. Oftalmisch staat voor M.B.T HET OOG; een algemeen woord voor ziekten van het oog is OFTALMALGIE.

Twee synoniemen voor pijn in het oog zijn OFTALMODYNIE en OFTALMALGIE. Een oogarts is een OFTALMOLOOG. Een instrument om het oog te bekijken, een zgn. oogspiegel, noemt men een OFTALMOSCOOP.

Een bloeding in het oog is een OFTALMORRAGIE. Chirurgische reparatie van het oog heet OFTALMOPLASTIE. Een verlamming van de oogspieren is een OFTALMOPLEGIE. Het naar buiten uitpuilen van de oogbol noemt men EXOFTALMIE of EXOPHTHALMUS.

Een geneesmiddel voor het oog is een OPHTHALMICUM.

De medische term voor verweking van de oogbol is OFTALMOMALACIE.

Suiker

Glyc/o komt van het Griekse woord voor SUIKER. Glycogeen is de samengestelde molecule waaronder wij als mens reservesuiker opslaan in de lever. Daarvoor moeten wij eerst suiker opnemen, in de vorm van een enkelvoudige suikermolecule, nl. druivesuiker of GLUCOSE. Deze GLUCOSE hebben wij nodig als brandstof. Telkens wanneer wij bij verbrandingsreacties suiker nodig hebben uit onze voorraad, moet dus eerst GLYCOGEEN terug omgezet worden tot GLUCOSE.

Glycaemia of glykemie betekent DE HOEVEELHEID SUIKER IN HET BLOED. Een teveel hiervan wordt met de term HYPERGLYCAEMIA OF HYPERGLYKEMIE aangeduid. Een tekort aan suiker in het bloed heet HYPOGLYCAEMIA OF HYPOGLYKEMIE. Glucose in de urine wordt GLYCOSURIE genoemd. De afbraak van suiker heet

GLYCOLYSE. Scheikundige verbindingen bestaande uit suikers en vetten samen zijn GLYCOLIPIDEN; moleculen die uit suikers en eiwitten bestaan zijn GLYCOPROTEÏNEN.

Testes

De testes of teelballen zijn de zaadvormende organen van de man. Een aantal termen in verband hiermee zijn afgeleid van het Griekse woord *orchis*. Operatieve verwijdering van een teelbal heet ORCHIDECTOMIE. Ontsteking van een teelbal heet ORCHITIS, dit komt soms voor als complicatie bij bof.

De term voor chirurgische vasthechting van de teelballen in de balzak of het scrotum is

ORCHIDOPEXIE. Een orchikèle of orchiokele, ook nog HERNIA SCROTALIS genoemd, is EEN UITGEBREIDE LIESBREUK WAARBIJ DE BREUKINHOUD TOT IN HET SCROTUM AFDAALT.

Gewoonlijk dalen de testes omstreeks de geboorte, vanuit de buikholte in het scrotum. Wanneer dit niet gebeurt spreekt men van CRYPTORCHIDISME of CRYPTORCHIDIE. Afgeleid van het Latijnse woord voor teelballen of testes is het adjectief TESTICULAIR. Een belangrijk mannelijk steroïdhormoon, geproduceerd in de testes, is TESTOSTERON.

Plaatsbepalingen

De voorvoegsels *endo* en *exo* worden aangetroffen in sommige termen.

Alles wat binnen het organisme wordt gemaakt noemen we endogeen, wat van buiten komt heet EXOGEEN. Spieren waarmee wij ledematen naar binnen kunnen laten draaien zijn ENDOROTATOREN, buitenwaarts draaien gebeurt door de EXOROTATOREN. Een ontsteking van het binnenste vlies van het hart is een ENDOCARDITIS. Een ontsteking van het hartzakje is een PERICARDITIS.

De cel is gevuld met protoplasma. Het gedeelte hiervan dat centraal ligt en dunvloeibaar is, heet ook ENDOPLASMA.

De binnenwand van de schedel heet endocranium; het afgeleide adjectief is ENDOCRANIAAL.

Klieren die hun product naar buiten afscheiden zijn EXOCRIEN, klieren die hun producten afgeven aan de bloedvaten zijn ENDOCRIEN. Een ontsteking van het slijmvlies van de schede is een ENDOCOLPITIS.

Het woord ectopisch betekent OP EEN VERKEERDE PLAATS GELEGEN. Wanneer de ooglen niet op haar normale plaats zit, zit deze lens ECTOPISCH. Een hart dat buiten de borstholte ligt is een ECTOPISCH hart. Een buitenbaarmoederlijke zwangerschap kan men ook een ECTOPISCHE (adj.) zwangerschap noemen.

Het Latijnse substantief voor ectopisch is ectopia. Ectopia testis betekent dus dat D TESTIS NIET OP HUN NORMALE PLAATS LIGGEN. Ectopia cordis of ECTOCARDIE betekent dat HET HART NIET OP ZIJN NORMALE PLAATS LIGT.

Het mesocolon is DE OPHANGBAND VAN HET COLON; het mesencephalon is de naam voor de MIDDENHERSENEN. Het MESENTERIUM is de ophangband van de darmen aan de achterwand van de buikholte. Het MESENTERIUM bevat bloedvaten en chylvaten, dit zijn MESENTERIALE VATEN; het MESENTERIUM is een deel van het peritoneum.

Retro/ betekent ACHTER. Retrosternaal is ACHTER HET BORSTBEEN; retrocolisch ligt ACHTER HET COLON; retroperitoneaal betekent ACHTER HET BUIKVLIES.

Retrocardiaal is ACHTER HET HART; een retroversio uteri is een pathologische TOESTAND WAARBIJ DE UTERUS ACHTEROVERGEKANTELD LIGT. Een retroversie is een ACHTEROVERHELLING VAN EEN ORGAAN.

Het tegengestelde hiervan is een ANTEVERSIO. De uterus ligt bij sommige vrouwen voorovergekanteld; men spreekt dan van een ANTEVERSIO uteri.

Een anteflexie is een KNIK NAAR VOREN; het tegengestelde is een RETROFLEXIE. Bij een normaal gepositioneerde uterus ligt het corpus uteri naar voren gebogen t.o.v. de cervix uteri; dit heet ANTEFLEXIO UTERI; bij sommige vrouwen vertoont de uterus een pathologische knik achterwaarts RETROFLEXIO UTERI.

Para/ betekent NAAST. **Peri:** betekent RONDON. Ontsteking van het weefsel rondom de blaas is een PERICYSTITIS; ontsteking van het bindweefsel rondom het colon heet PERICOLITIS. Ontsteking van het bind- en vetweefsel rondom de nieren, het perinephrium, heet PERINEPHRITIS.

Ontsteking van het leverkapsel heet PERIHEPATITIS. Een ontsteking van het pericardium is een PERICARDITIS. Een ontsteking van het perimetrium, de buitenlaag van de baarmoeder, is een PERIMETRITIS. Parametritis duidt op ONTSTEKING VAN HET WEEFSEL NAAST DE BAARMOEDER.

Hoeveelheden

Auto/ is de combinerende vorm voor ZELF. Vervanging van huid of lichaamsdelen, na operatie of verwondingen, door weefsel van dezelfde persoon, is een vorm van AUTOTRANSPLANTATIE.

Vorming van antistoffen tegen het eigen organisme noemt men AUTO-IMMUNISATIE. Dit proces ligt aan de basis van AUTO-IMMUUNZIEKTEN ziekten zoals multipele sclerose.

Mono betekent ENKELVOUDIG. Een mononucleaire cel heeft EEN KERN. Zo bestaat er een soort grote mononucleaire leukocyten, de MONOCYTEN.

Monomyositis betekent ONTSTEKING VAN 1 SPIER.

Mononeuritis betekent ONTSTEKING VAN 1 ZENUW.

Monoplegie wijst op VERLAMMING VAN 1 VAN DE LEDEMATEN.

Monoparese staat voor ONVOLLEDIGE VERLAMMING VAN 1 VAN DE LEDEMATEN.

Monocytose wijst op TEVEEL MONOCYTEN IN HET BLOED; mononucleosis betekent eveneens TEVEEL MONOCYTEN IN HET BLOED (T.G.V. VIRALE INFECTIE).

Bij MONOCYTOPENIE zijn er te weinig monocytten in het bloed.

Multi is het tegengestelde van mono en betekent VEEL.

Multiglandulair betekent M.B.T. VELE KLIEREN; multicellulair betekent VEELCELLIG; multinucleair is VEELKERNIG.

Een multipara is een dame die REEDS MEERDERE BEVALLINGEN HEEFT GEHAD; een primipara is een vrouw die VOOR HET EERST BEVALT; een multigravida is iemand die REEDS MEERDERE KEREN ZWANGER IS GEWEEST.

Primi betekent EERSTE.

Een nullipara is een vrouw die NOG NOOIT BEVALLEN IS; dit betekent niet dat zij ook een nulligravida is, nl. IEMAND DIE NOG NOOIT ZWANGER IS GEWEEST.

Oligo betekent WEINIG, bv. in de termen oligurie of WEINIG URINEREN; oligofrenie of ZWAKZINNIGHEID en OLIGODONTIE of het hebben van minder dan het normale aantal tanden.

Enkele voorvoegsels i.v.m. aantallen zijn dus:

- geen: NULLI
- veel: POLY, MULTI of PLURI
- één: UNI, MONO
- eerste: PRIMI
- weinig: OLIGO

Het Griekse voorvoegsel **pan** duidt op GEHEEL, ALLES. Voorbeelden hiervan vinden we in panotitis of ONTSTEKING VAN HET HELE OOR; panostitis of ONTSTEKING VAN HET VOLLEDIGE BOT (ALLE LAGEN) en panplegie of VERLAMMING VAN HET HELE LICHAAM.

Weg van

Ab is een voorvoegsel dat betekent WEG VAN. Ab is het tegengestelde van **ad**, dat steeds NAAR betekent. Een abductie is een beweging WEG VAN HET LICHAAM, WEG VAN DE ROMP; abnormaal is NIET NORMAAL; aboraal duidt op WEG VAN DE MOND; aberrant is AFWIJKEND.

Abstinentie betekent ONTHOUDING; iemand die verslaafd is aan drank en plots ophoudt met drinken vertoont onthoudings- of ABSTINENTIEVERSCHIJNSELEN.

De is ook een prefix dat wijst op WEG VAN. Defaecatio of defecatie betekent ONTLASTING; degeneratie wijst op AFTAKELING, ACHTERUITGANG; depletie betekent LEDIGEN; het ongevoelig maken voor een allergeen heet DESENSIBILISATIE.

Ontsmetten heet ook DESINFECTEREN; ontzenuwing, wegsnijden van een zenuw noemt men DENERVATIE.

Onttrekken van vocht aan weefsels is DE(S)HYDRATATIE. Door overvloedig braken en diarree kan een baby gevaarlijk snel DESHYDRATEREN.

Wanneer kalk aan de beenderen onttrokken wordt, spreekt men van DECALCIFICATIE of ontkalking.

Ex betekent UIT. Een excisie is een WEGSNIJDEN VAN. Exhaleren is UITADEDMEN. Uitscheiding is EXCRETIE; excentrisch betekent UIT HET MIDDEN; exophthalmus is een wetenschappelijke term voor UITPUILENDE OGEN.

Ex, ab en **de** hebben dus alledrie iets met “verwijdering, weg van” te maken.

Verdoving

Narc/o is de combinerende vorm voor VERDOVING. Een middel om iemand te verdoven is een NARCOTICUM of ANAESTHETICUM.

Iso is een voorvoegsel dat betekent GELIJK. Tonus betekent SPANNING. Een isotonische oplossing, zoals een fysiologische zoutoplossing, heeft DEZELFDE (OSMOTISCHE) DRUK ALS BLOED en mag daarom intraveneus toegediend worden.

Niet

A of **an** is een voorvoegsel dat NIET betekent. Iets dat niet gelijk, ongelijk is duiden we aan met het voorvoegsel ANISO. Anisocytose betekent ONGELIJKHEID VAN CELLEN; anisocorie is ONGELIJKE PUPILGROOTTE.

Rondom en doorheen

Peri is een prefix dat RONDONOM betekent. Periadentitis is een ONTSTEKING RONDONOM EEN KLIER. Perialgie betekent dan weer PIJN DOORHEEN HET HELE LICHAAM. Een ontsteking van het PERICARDIUM of hartzakje is een PERICARDITIS.

Het beenvlies heet PERIOSTEUM; het tandzakje, de smalle zone tussen een tand en het tandbeen heet PERIODONTIUM; ontsteking van het weefsel rondom, juist buiten een ader heet PERIPHLEBITIS.

Een iets minder gebruikt voorvoegsel voor rondom is **circum**. Circumoculair betekent RONDOM DE OGEN.

Dia betekent DWARS DOORHEEN. Diathermie is DOORVERWARMEN. Diagnose betekent VASTSTELLING. Het middenrif heet ook DIAPHRAGMA.

Per betekent DOOR(HEEN). Een zweer die de maagwand doorboord heeft, heeft deze GEPERFOREERD. Doorheen de huid heet PERCUTAAN; een geneesmiddel kan via de mond of PERORAAL worden toegediend.

Twee voorvoegsels die betekenen “dwars door” zijn PER en DIA.

Dood

Necr/o wordt gebruikt om DOOD aan te duiden. Necrose is AFSTERVEN. Afstervend weefsel is NECROTISCH (adj.) weefsel.

Mens

Het substantief **homo** betekent mens. Als prefix in samenstellingen is het woord afgeleid van het Griekse ‘homoios’ dat ‘gelijk’ betekent GELIJK. Ook **homeo** betekent GELIJK. Het in evenwicht zijn van de fysiologische lichaamsfuncties noemen wij HOMEOSTASE.

Homoseksualiteit of homofilie betekent SEKSUEEL AANGETROKKEN TOT EEN PERSOON VAN HETZELFDE GESLACHT; het tegengestelde hiervan is HETEROSEKSUALITEIT of HETEROFILIE.

Hetero betekent inderdaad ANDERS. Heterogeen betekent VAN VERSCHILLENDE SAMENSTELLING, GEMENGD.

Milt

In samenstellingen betreffende de milt vind je vaak de stam SPLEN terug.

Wegname van de milt is SPLENECTOMIE; vergroting van de milt heet SPLENOMEGALIE.

Het chirurgisch vasthechten van een milt aan de buikwand noemt men SPLENOPEXIE; de verzakking van de milt heet SPLENOPTOSE. Een scheur in de milt : SPLENORRHESIS, hechting hiervan heet SPLENORRAFIE. Bloeduitstorting in de milt is SPLENORRAGIE.

Pijn in de milt heet SPLENALGIE.

De anatomische naam voor milt is dan weer LIEN. Van dit woord wordt een adjectief afgeleid, nl. LIËNAAL, LIENALIS. De miltslagader en miltader heten resp. arteria en vena LIENALIS. Ook in samengestelde adjectieven tref je deze stam aan: zo betekent lienorenaal M.B.T. MILT EN NIEREN.

Voor miltontsteking zijn er 2 wetenschappelijke namen: SPLENITIS en LIENITIS. Hetzelfde geldt voor miltverweking SPLENOMALACIE en LIENOMALACIE.

Samen

Syn en **sym** betekenen allebei SAMEN.

Het autonoom zenuwstelsel heeft 2 delen: het (ortho)sympathisch en het parasympathisch zenuwstelsel. Beide delen werken onafhankelijk van de wil. Wegname van een sympathische zenuw heet SYMPATH(IC)ECTOMIE. Een parasympathicomimeticum is een GENEESMIDDEL DAT DE WERKING VAN HET PARASYMPATHISCH SYSTEEM VERSTERKT. Het tegengestelde hiervan is een PARASYMPATHICOLYTICUM, dus een stof die DE WERKING VAN HET PARASYMPATHISCH SYSTEEM AFREMT. Analoog bestaan er stoffen die de werking van het orthosympathisch systeem afremmen of ORTHOSYMPATHICOLYTICA en stoffen die de werking van het orthosympathisch systeem stimuleren of nabootsen, dit zijn ORTHOSYMPATHICOMIMETICA.

Hart

Cardi/o is de combinerende vorm voor HART. De stam *cardi* komt voor in tal van medische termen zoals cardioplegie of HARTVERLAMMING, cardioposis of VERZAKKING VAN HET HART en cardiotonicum of EEN MIDDEL DAT HET HART VERSTERKT.

Op, kern

Het Griekse voorzetsel **epi** betekent letterlijk OP. Het epigastrium is het gedeelte van de bovenbuik BOVEN DE MAAG. De epidermis is de OPPERHUID; een bedekkend weefsel noemen we EPITHEEL. Een epicondylus is EEN BOTSTUK OP EEN GEWRICHTSDEEL.

De epiglottis is het STROTKLEPJE, dat op de glottis of stemspleet gelegen is. Een epinefrectomie is een WEGNAME VAN EEN BIJNIER. Epistaxis betekent NEUSBLOEDING.

Nucleus betekent KERN. **Extranucleair** is BUITEN DE KERN, extracellulair betekent BUITEN DE CEL. Een zwangerschap buiten de baarmoeder is een EXTRA-UTERIENE zwangerschap.

Onder

Infra betekent ONDER, bv. in de woorden infrapatellair of ONDER DE KNIESCHIJF, infraclaviculair of ONDER HET SLEUTELBEEN en infra-orbitaal of ONDER DE OOGKAS.

Sub is een voorvoegsel dat letterlijk ONDER betekent. Zo bv. in de woorden subcutaan of ONDERHUIDS, subduraal of ONDER HET HARDE HERSENVLIES (DURA MATER) en submandibulair of ONDER DE ONDERKAAK.

Sub wordt ook vaak gebruikt in een figuurlijke betekenis, nl. NET NIET. Subklinische verschijnselen zijn verschijnselen die NET NIET KLINISCH OPVALLEND ZIJN, WEINIG MERKBAAR ZIJN. Subfebriel betekent NET GEEN ECHTE KOORTS; subicterus wijst op ZEER GERINGE GEELZUCHT of NET GEEN GEELZUCHT.

Rotting

Sepsis betekent ROTTING; het bijhorend adjectief is SEPTISCH. Het voorkómen van microbiële contaminatie bij operaties noemt men ANTISEPSIS of ASEPSIS; in de operatiekamer moet er ANTISEPTISCH OF ASEPTISCH of STERIEL (adj.) gewerkt worden. Asepsis betekent dus zoveel als steriliteit. Wanneer bij een infectie het afweersysteem te kort schiet en micro-organismen in grote aantallen in de bloedbaan circuleren, spreekt men van SEPTICAEMIA of SEPTIKEMIE.

Tegen, in en door

Anti is een voorvoegsel dat TEGEN betekent.

Een middel tegen koorts is een ANTIPYRETICUM; geneesmiddelen tegen bacteriën zijn ANTIBIOTICA; geneesmiddelen tegen schimmels zijn ANTIMYCOTICA.

Een antiemeticum is een MIDDEL TEGEN BRAKEN; anticoagulantia zijn producten die DE BLOEDSTOLLING TEGENGAAN; antidepressiva zijn MIDDELEN TEGEN NEERSLACHTIGHEID, TEGEN DEPRESSIE; antimetotica zijn MIDDELEN DIE DE CELDELING AFREMMEN; antimycotica werken tegen SCHIMMELS.

Contra betekent ook TEGEN. Een contra-indicatie is een TEGENAANWIJZING. Twee termen voor het voorkómen van zwangerschap zijn ANTICONCEPTIE en CONTRACEPTIE.

Trans betekent letterlijk “aan de overzijde”. Het betekent echter vaak “doorheen, dwars door”. Dwars door het duodenum is TRANSDUODENAAL; het toedienen van bloed van één persoon aan een ander persoon heet BLOEDTRANSFUSIE. Twee woorden voor “dwars doorheen de huid” zijn PERCUTAAN en TRANSCUTAAN.

Het voorvoegsel **in** heeft twee betekenissen, nl. IN en NIET.

Een incisie is een INSNIJDING Een orgaan is insufficiënt wanneer het ONVOLDOENDE WERKT. Nierinsufficiëntie heet ook insufficientia renalis. Een ontsteking is een INFLAMMATIO.

Slecht

Het woord malum betekent kwaad; wij vinden dit ook terug in het voorvoegsel mal.

Malabsorptie betekent SLECHTE ABSORPTIE; malnutritie betekent ONDERVOEDING.

Kwaadaardige tumoren zijn **MALIGNE** (adj.) tumoren.

Een, twee, drie, half

De musculus triceps brachii is **DE DRIEHOOFDIGE ARMSPIER**; de valvula tricuspidalis is de **DRIESLIPPIGE KLEP**; de nervus trigeminus heeft 3 takken.

De tweehoofdige armspier heet musculus **BICEPS BRACHII**; brilglazen die 2 focusafstanden hebben zijn **BIFOCAL** (adj.) glazen. Een bifurcatio is de plaats waar een buis of bloedvat **IN TWEE SPLITST**, zoals bij de bifurcatio tracheae en de bifurcatio aortae abdominalis.

Levende wezens die slechts uit één cel bestaan noemen we **UNICELLULAIR**; veelcellig is dan weer **MULTICELLULAIR**. De meeste cellen hebben één kern en zijn dus

MONONUCLEAIR; sommige cellen hebben meerdere kernen en heten **POLYNUCLEAIR**.

Zenuwcellen met meerdere uitlopers zijn **MULTIPOLAIRE** cellen.

Een multipara is een vrouw die **REEDS MEERDERE KINDEREN GEBAARD HEEFT**. Een vrouw die één kind gebaard heeft noemt men **UNIPARA** of ook **MONOPARA**; een vrouw die twee kinderen gebaard heeft is een **BIPARA**.

Twee voorvoegsels voor 1 zijn dus **MONO** en **UNI**;

twee voorvoegsels voor 2 zijn **BI** en **DI**; twee

voorvoegsels voor veel zijn **POLY** en **MULTI**.

Er zijn eveneens twee voorvoegsels die half betekenen, nl. **SEMI** en **HEMI**. Iets dat halfcirkelvormig is, is **SEMICIRCULAIR**; een halfdoorlaatbare wand is een **SEMIPERMEABELE** wand.

Ongevoeligheid aan één zijde van het lichaam heet **HEMI-ANESTHESIE**; verlamming van één zijde van het lichaam is **HEMIPLEGIE**; onvolkomen verlamming van één zijde van het lichaam wordt **HEMIPARESE** genoemd.

Samen, na, voor

Con is een voorvoegsel dat **SAMEN** betekent. Aangeboren afwijkingen zijn **CONGENITALE** (adj.) afwijkingen.

Postprandiaal betekent **NA DE MAALTIJD**; post mortem betekent **NA DE DOOD**; het adjectief hiervan is **POSTMORTAAL**; na een operatie noemt men **POSTOPERATIEF** (adj.).

Voor een operatie heet dan weer **PREOPERATIEF**; premedicatie wordt gegeven **VOOR** een operatie. Wat na de bevalling plaatsvindt gebeurt **POSTPARTAAL** (adj.) of **POST PARTUM**

(subst.). Precancerus betekent **VOOR DE KANKER**. Een pre-eclampsie is de periode **VOOR DE ZWANGERSCHAPSSTUIPEN** (= **DE ECLAMPSIE**).

Het voorvoegsel **post** betekent dus NA, zowel in de plaats als in de tijd. Het voorvoegsel **pre** betekent VOOR.

Intra betekent BINNENIN; binnenin de buik is INTRA-ABDOMINAAL; binnen de cel heet INTRACELLULAIR; een injectie in een ader is een INTRAVENEUZE injectie; een injectie in het spierweefsel is een INTRAMUSCULAIRE injectie.

Binnenin de borstholte is INTRATHORACAAL; in de schedel heet INTRACRANIAAL; in de huid noemen we INTRADERMAAL.

Neus en keel

Voor termen die betrekking hebben op de neus worden 2 combinerende vormen gebruikt, nl. NASO en RINO.

Als adjectief ken je NASAAL; een ontsteking van de neus is een RHINITIS. Mentaal verwijst naar DE KIN (MENTUM) of GEESTELIJK. Een toestel om in de neus te kijken is een RINOSCOOP; een ontsteking van de neus en de keel samen is een RHINOPHARYNGITIS. Een hevige neusbloeding is een RINORRAGIE of RHINORRHAGIA; neusspraak heet RINOLALIE.

Een faryngorinoscopie of pharyngorhinoscopia is een KIJKEN IN DE KEEL EN IN DENEUS; een algemeen woord voor ziekte aan de keel is FARYNGOPATHIE; een operatieve opening van de keelwand is een FARYNGOTOMIE; chirurgische reparatie van de keel is FARYNGOPLASTIE.

Laryngopathie betekent AANDOENING AAN HET STROTTENHOOFD. Pijn aan het strottenhoofd heet LARYNGALGIE; spastische kramp van de larynxspieren waardoor de stemspleet dichtgeknepen wordt noemen we LARYNGOSPASME; een toestel om in het strottenhoofd te kijken is een LARYNGOSCOOP. Operatieve verwijdering van de larynx heet LARYNGECTOMIE.

Luchtpijpen en long

Een luchtpijpvernauwing is een TRACHEASTENOSE of TRACHEOSTENOSE; pijn in de luchtpijp heet TRACHEALGIE; een bloeding in de luchtpijp is een TRACHEORRAGIE.

Een tracheotomie is een OPENSNIJDEN VAN DE LUCHTPIJP.

Ontsteking van de bronchi heet BRONCHITIS; een instrument om in de bronchi te kijken is een BRONCHOSCOOP; het kijken in de bronchi heet BRONCHOSCOPIE. Een verwijding van de luchtpijptakken is een BRONCHIËCTASIE; vernauwing van de bronchi heet BRONCHOSTENOSE.

Ontsteking van de bronchioli of KLEINE LUCHTPIJPTAKKEN heet BRONCHIOLITIS.

Het dubbel vlies rond de long is de PLEURA; het adjectief hiervan is PLEURAAL. Ontsteking van deze vliezen heet PLEURITIS; pijn ter hoogte van deze vliezen heet PLEURALGIE of PLEURODYNIE. Een pleuropneumonie is een ONTSTEKING VAN DE LONGEN EN HET LONGVLIES. Een pleurotomie betekent HET SNIJDEN IN DE PLEURA; met pleurectomie bedoelt men WEGSNIJDEN VAN (EEN STUK VAN) DE PLEURA.

Beweging van bloedvaten

Vasomotorisch betekent I.V.M. DE MOTORIEK VAN DE BLOEDVATEN; samentrekking van bloedvaten is VASOCONSTRICTIE; een stof die dit teweegbrengt is een VASOCONSTRICTOR; verwijding van bloedvaten is VASODILATATIE. Stoffen die hiervoor instaan zijn VASODILAT(AT)OREN. Ontsteking van kleine bloedvaten heet VASCULITIS; een goede bloedvoorziening noemt men een goede VASCULARISATIE. Met betrekking tot de bloedvaten is VASCULAIR.

Vas wordt echter niet alleen gebruikt met betrekking tot bloedvaten: een vasectomie is EEN CHIRURGISCHE STERILISATIE BIJ DE MAN, NL. HET AFBINDEN VAN DE ZAADLEIDERS; ook een vasotomie heeft deze betekenis.

Weefsel

De combinerende vorm voor weefsel is HISTO Weefselleer zelf heet HISTOLOGIE. Bij transplantatie speelt de verenigbaarheid van het vreemd met het eigen weefsel of de HISTOCOMPATIBILITEIT een grote rol.

Een nieuwvorming van weefsel, goed- of kwaadaardig, noemen wij een NEOPLASMA; de meervoudsvorm hiervan is NEOPLASMATA. Een synoniem is NEOPLASIE.

De ziekenhuisdienst voor pasgeborenen is de dienst NEONATOLOGIE.

Nacht

Voor nacht zijn er 2 stammen nl. NYCT en NOCT.

Noctambulisme betekent letterlijk NACHTWANDELEN, wij noemen het gewoonlijk SLAAPWANDELEN. Een synoniem voor noctambulisme is trouwens SOMNAMBULISME.

Geel

Icterus betekent GEELZUCHT; steeds is er een te hoog gehalte aan bilirubine in het bloed.

De oorzaak kan een leverontsteking of HEPATITIS zijn. Verhoogde afbraak van rode

bloedcellen of ERYTROCYTEN leidt steeds tot een verhoogd gehalte aan BILIRUBINE en tot geelzucht of ICTERUS.

Stijf

Ankylosis is een ziekte waarbij de gewrichten VERSTIJVEN. Meestal zijn de gewrichten ook VERVORMD. Wanneer men echter in een operatie kunstmatig een gewricht minder soepel maakt spreekt men van ARTRODESE (ARTHRODESIS).

Een ontwrichting of LUXATIE betekent dat de beenderen uit het lid geraken, waarbij meestal gewrichtsbanden en/of gewrichtskapsel gescheurd zijn.

Met verstuiking, verzwikking of DISTORSIE wordt bedoeld dat gewrichtsbanden en/of gewrichtskapsel uitgerekt en eventueel gescheurd zijn.

Bij een kneuzing of CONTUSIE is weefsel beschadigd door een trauma, vaak een doffe, harde klap.

Stilstand

Scheelzien of STRABISMUS ontstaat wanneer de gezichtslijn van één oog afwijkt van het normale.

De wetenschappelijke term voor oogbeven is NYSTAGMUS.

Stasis betekent STILSTAND. Een cytostaticum is een geneesmiddel dat CELDELING REMT. Een geneesmiddel dat tuberculose afremt is een TUBERCULOSTATICUM.

Cholestasis betekent GALSTUWING; dit kan te wijten zijn aan een intrahepatische of een extrahepatische obstructie. Stilstand of sterke vertraging van de bloedstroom heet HEMOSTASE. Ook lymfe kan gestuwd worden, dit noemt men LYMPHOSTASIS (LYMFOSTASE).

Been

Het wetenschappelijke woord voor been is OS, in het meervoud OSSA. Verbening, omvorming van kraakbeen tot been, noemt men OSSIFICATIE.

Met OSTEOSYNTHESE wordt het chirurgisch herstel van beenderen na een breuk, d.m.v. plaatjes, schroeven... bedoeld.

De metabole skeletaandoening waarbij er meer afbraak is dan opbouw van been, maar waarbij de chemische samenstelling normaal blijft, heet OSTEOPOROSE. Hierbij wordt het been ijler, meer doorlaatbaar voor RX.

Gewrichten

De wetenschappelijk naam voor het hielbeen OS CALCANEUM. Pijn in het hielbeen heet CALCANEODYNIE. De pols noemt men CARPUS. Het afgeleide adjectief is CARPAAL.

Lage rugpijn heet LUMBAGO of LUMBALGIE. Pijn aan het heupbeen of OS COXAE wordt COXALGIE genoemd. Verwar deze term niet met coccygodynie, die PIJN AAN HET STAARTBEENTJE betekent.

De termen gonitis en gonarthritis betekenen allebei ONTSTEKING VAN DE KNIE. Pijn in de knie heet GONALGIE, artrose van het kniegewricht noemt men GONARTROSE (GONARTHROSIS).

Betreffende het borstbeen en de ribben, duiden we aan met COSTOSTERNAAL.

Vingerkootjes heten PHALANGES; deze benaming dient ook voor TEENKOOTJES.

Ontsteking hiervan heet PHALANGITIS.

Pijn aan de schouder heet OMALGIE of OMODYNIE. De korte stam OM betekent inderdaad schouder; denk bv. aan de naam acromion voor de schoudertop.

Een gewrichtsknobbel is een CONDYLUS; een uitgroei hierop, die meestal dient als aanhechtingsplaats voor spieren, heet EPICONDYLUS. Wegname van een gewrichtsknobbel heet CONDYLECTOMIE. Een ontsteking ervan is een CONDYELITIS.

Knopen

Een groepje zenuwcellen in het perifeer zenuwstelsel is een zenuwknoop of GANGLION. In de hals liggen 3 cervicale GANGLIA, zij behoren tot het autonoom zenuwstelsel.

Een zenuwcel uit zo'n zenuwknoop of GANGLION is een GANGLIONCEL.

Een stolsel van bloed, dat zich vormt op de binnenwand van een ziek bloedvat, is een THROMBUS (TROMBE). De toestand waarbij dit zich voordoet heet TROMBOSE (THROMBOSIS).

Ontsteking van de binnenwand van een bloedvat, waarbij stolsels gevormd worden, heet THROMBANGIITIS. Gaat het meer specifiek over een vene, dan spreekt men van THROMBOPHLEBITIS.

Een geneesmiddel dat thrombi vernietigt, oplost is een THROMBOLYTICUM. Bloedplaatjes zijn TROMBOCYTEN; zij zijn noodzakelijk bij de bloedstolling. Een tekort aan bloedplaatjes heet TROMBO(CYTO)PENIE. Vorming van een klonter heet TROMBOGENESE; oplossing van een stolsel is TROMBOLYSE.

Eten

Het Griekse werkwoord "fagein" betekent eten. Het proces waarbij een cel vreemde deeltjes opneemt en onschadelijk maakt, heet FAGOCYTOSE. Niet alle cellen zijn hiertoe in staat;

celsoorten die dit wel kunnen zijn FAGOCYTEN. Sommige van deze celsoorten zijn zeer groot, en heten daarom MACROFAGEN.

Oog 3

Het doorschijnende deel van de buitenste oogrok is het hoornvlies of CORNEA. Bij aanraking van dit vlies wordt het oog onmiddellijk gesloten, dit noemt men CORNEAREFLEX.

In samenstellingen vindt men voor het hoornvlies dikwijls de combinerende vorm KERATO, bv. bij ontsteking van het hoornvlies of KERATITIS. Wanneer deze ontsteking veroorzaakt is door schimmels spreekt men van KERATOMYCOSE.

Ontsteking van het hoornvlies, samen met het oogbindvlies of CONJUNCTIVA heet KERATOCONJUNCTIVITIS.

Vervanging van een beschadigd hoornvlies door een nieuw is een vorm van plastische chirurgie, KERATOPLASTIE genoemd.

Met keratolyse bedoelt men LOSLATING VAN DE OPPERHUID (HOORNLAAG, VANDAAR KERATO-). Keratose betekent ABNORMALE VERHOORNING VAN HUID OF SLIJMVLIES.

Kerato/ wordt dus zowel gebruikt voor HOORNLAAG VAN DE HUID als voor HOORNVLIES VAN HET OOG.

Het ondoorschijnende deel van de buitenste oogrok is de sclera. Een incisie in de sclera is een SCLEROTOMIE; ontsteking van de sclera heet SCLERITIS. Het wegsnijden van een deel van de sclera is een SCLERECTOMIE.

Bij ontsteking van het regenboogvlies of de IRIS spreken we van IRITIS. Pijn in het regenboogvlies heet IRIDALGIE; wegname van een deel van de iris heet IRIDECTOMIE.

Verlamming van de sfincterspieren van de iris heet IRIDOPLEGIE.

De binnenste oogrok, waarop de lichtstralen invallen, is het netvlies of de RETINA. Ziekte van het netvlies heet RETINOPATHIE. Het bekijken van de oogfundus heet FUNDOSCOPIE, het toestel dat daarvoor gebruikt wordt is een FUNDOSCOOP.

Betreffende de pupil van het oog, wordt met het adjectief pupillair aangeduid. In samenstelling aangaande de pupil komt echter een andere stam voor. Zo betekent corectopie STAND VAN DE PUPIL BUITEN HET MIDDELPUNT.

Pupilverwijding heet MYDRIASIS; pupilvernaauwing heet MIOSIS.

De wetenschappelijke naam voor de traanklieren is glandulae lacrimales. Lacrima betekent inderdaad TRAAN. In samenstellingen wordt een andere stam gebruikt om “traan” aan te duiden, nl. **dacry**/. Met dacryostenose wordt VERNAUWING VAN HET TRAANKANAAL bedoeld en dacryorrhoea of dacryorhysis betekent TRANENVLOED. De ontsteking van het traanzakje heet DACRYOCYSTITIS.

Cellen

Een middel dat de celgroei en de celdeling afremt is een CYTOSTATICUM.

Met cytostasis bedoelt men REMMING VAN DE CELGROEI

Nieren

Betreffende de nieren is RENAAL (adj.). Vesicaal betekent met betrekking tot DE (URINE)BLAAS . Met vesicorenaal bedoelen we M.B.T. DE BLAAS EN DE NIEREN.

Voeten

Pijn in de voet heet PODALGIE. De chiropodie of PODIATRIE is DE GENEESKUNDIGE BEHANDELING VAN VOETPROBLEMEN. Met cheiologie of dactylogie bedoelt men SPREKEN MET DE HANDEN, GEBARENTAAL.

Oren

Oorontsteking wordt aangegeven met de term OTITIS. Otorrhoea betekent LOOPOOR, OORVLOED. Ontsteking van het middenoor of OTITIS MEDIA zet zich vaak verder in een ontsteking van de processus mastoideus; men spreekt dan van MASTOIDITIS. Soms moet weefsel van de processus mastoideus weggenomen worden; deze ingreep heet MASTOÏDECTOMIE. Verwar deze term niet met het woord mastectomie, dat WEGNAME VAN DE BORST BIJ DE VROUW betekent.

De wetenschappelijke naam voor het trommelvlies is membrana tympani. Operatieve verwijdering van dit vlies heet dan ook TYMPANECTOMIE; sclerose van het trommelvlies heet TYMPANOSCLEROSE. Plastische operatieve ingrepen op het trommelvlies behoren tot de TYMPANOPLASTIE. Insnijden in het trommelvlies heet TYMPANOTOMIE; dit is een vorm van paracentesis of DOORPRIKKEN VAN EEN RUIMTE OM VOCHT OF ETTER AF TE NEMEN OF TE LATEN WEGVLOEIEN.

De stapes of stijgbeugel is één van de gehoorbeentjes; bij stapes-ankylose is de stijgbeugel VASTGEGROEID IN HET OVALE VENSTER. De stapes moet dan vaak worden losgewrikt of gemobiliseerd; deze ingreep noemen we een STAPESMOBILISATIE.

Ischaemia of ischemie betekent TEKORT AAN BLOED. Het adjectief ischemisch betekent BLOEDELOOS. Een vorm van bloedkanker waarbij teveel, maar onrijpe witte bloedcellen gevormd worden, is LEUKEMIE of LEUCAEMIA. Bloedarmoede heet ANEMIE of ANAEMIA. Teveel bloed in een orgaan noemt men HYPEREMIE of HYPERAEMIA. De aanwezigheid van ureum in het bloed heet UREMIE of URAEMIA.

Rug

Spina dorsalis en columna vertebralis betekenen allebei WERVELKOLOM. In samenstellingen treffen we hiervoor echter vaak een andere stam aan, nl. RACHI. Pijn in de wervelkolom heet RACHIALGIE, SPINALGIE of RACHIODYNIE. Spina bifida wordt ook RACHISCHISIS genoemd en betekent HET NIET DICHTGEGROEID ZIJN VAN ENKELE WERVELBOGEN, ZODANIG DAT HET RUGGENMERG BLOOT LIGT.

De wervelkolom is geen rechte staaf, maar vertoont enkele bolle en holle delen. T.h.v. de halswervels of VERTEBRAE CERVICALES is er normaal een lichte uitholling naar voor, de cervicale LORDOSE. Thoracaal staat de wervelkolom iets bol naar achteren, dit is de thoracale KYFOSE (KYPHOSIS). Lumbaal is een meer uitgeholde zone, de lumbale LORDOSE.

Deze S-vormige bochten kunnen een overdreven vorm aannemen. Een thoracale hyperkyfose herken je als een bult of bochel. De wervelkolom kan ook een laterale kromming vertonen; dit heet SCOLIOSE. Combinaties van misvormingen zijn mogelijk, bv. een kyfoscoliose.

Navel

Twee combinerende vormen die betrekking hebben op het woord navel zijn UMBILICO- en OMPHALO- (OMPHALO-).

Navelbloeding bij kinderen vlak na de geboorte heet OMFALORRAGIE; het doorknippen van de navelstreng na de geboorte noemt men OMFALOTOMIE.

Een omfalokèle heet ook NAVELBREUK en betekent UITPUILING VAN INGEWANDEN NAAR BUITEN BIJ EEN ZUIGELING.

Nagel

Een Griekse stam voor nagel is onyx; de combinerende vorm hiervan is ONYCHO. Een nagelbedontsteking heet dus ONYCHITIS; onychodystrofie en onychodysplasie wijzen allebei op GROEI STOORNIS VAN DE NAGELS. Een schimmelziekte ter hoogte van de nagels is een ONYCHOMYCOSE. Op de nagels bijten zou je heel geleerd ONYCHOFAGIE kunnen noemen.

Schouder

Omalgie betekent PIJN AAN DE SCHOUDER; een synoniem hiervoor is OMODYNIE.

Omartrose betekent SLIJTAGE VAN HET SCHOUDERGEWRICHT.

Schildklier

De schildklier of GLANDULA THYROIDEA is een endocriene klier, tegen de voorzijde van het schildkraakbeen of CARTILAGO THYROIDEA van het strottenhoofd of LARYNX gelegen.

Wanneer de schildklier of GLANDULA THYROIDEA onvoldoende functioneert spreekt men van HYPOTHYR(E)OÏDIE of HYPOTHYR(E)OSE. Produceren zij daarentegen teveel schildklierhormoon of thyroxine, dan spreekt men van HYPERTHYR(E)OÏDIE of HYPERTHYREOSE. Een middel dat de schildklier remt is een THYREOSTATICUM.

Ontsteking van de schildklier heet THYROIDITIS. Wegname van de schildklier noemt men THYROÏDECTOMIE.

Vergroting, hyperplasie van de schildklier noemt men ook wel STRUMA. Wegname van een struma heet STRUMECTOMIE. Deze term wordt ook als synoniem voor thyroïdectomie gebruikt; hierbij blijft meestal een deel van de schildklier behouden.

Achter de schildklier liggen enkele kleine endocriene kliertjes, de glandulae parathyroideae of BIJSCHILDKLIEREN. Zij spelen een rol in de calcium- en fosfaatstofwisseling; hun hormoon heet PARATHORMOON.

In geval van een verhoogde werking van de bijschildklieren of GLANDULAE PARATHYROIDEAE spreekt men van HYPERPARATHYREOÏDIE. Hiermee gaat gewoonlijk een verhoogd gehalte aan calcium in het bloed of HYPERCALCIËMIE samen, naast een verlaagd gehalte aan fosfaten in het bloed of HYPOFOSFATEMIE. In de urine worden meer calcium en fosfaten afgescheiden dan normaal; men noemt dit respHYPERCALCIURIE en HYPERFOSFATURIE.

In geval van een onvoldoende activiteit van de bijschildklieren spreekt men van HYPOPARATHYREOÏDIE of HYPOPARATHYREOSE. Dit uit zich o.a. in een verlaagd calciumgehalte in het bloed of HYPOCALCIËMIE.

Bijnieren

De glandulae suprarenales of BIJNIEREN liggen als kapjes bovenop de renes of NIEREN. In de schors worden een aantal verschillende soorten hormonen aangemaakt, de corticosteroiden of corticoïden.

Bij hyperfunctie van de bijnierschors doen zich uiteenlopende ziektebeelden voor, zoals een daling van het kaliumgehalte van het bloed of HYPOKALIËMIE. Bij vrouwen kan overproductie van androgene steroïden tot vermannelijking of MASCULINISATIE of VIRILISATIE leiden.

Een onvoldoende werking of hypofunctie van de bijnierschors kan acuut of chronisch zijn; men spreekt resp. van acute en chronische bijnierschorsINSUFFICIËNTIE.

Het bijniermerg produceert het hormoon ADRENALINE.

Pancreas en hypofyse

De alvleesklier of PANCREAS maakt o.a. het bekende hormoon INSULINE aan. Een tekort hiervan leidt tot SUIKERZIEKTE (Ndl.) of DIABETES MELLITUS.

De hypofyse bestaat deels uit endocrien weefsel, de voorkwab of ADENOHYPOFYSE, deels uit zenuwweefsel, de achterkwab of NEUROHYPOFYSE.

Wanneer één of meer hormonen van de voor- of achterkwab onvoldoende geproduceerd worden spreekt men van HYPOPITUÏTARISME. Wanneer de hypofyse helemaal niet meer functioneert spreken we van PANHYPOPITUÏTARISME.

Inhoudstafel

Stam en combinerende vorm	1
Uiteinden	1
Groot.....	1
Toestand	1
Huid.....	1
Blauw.....	2
Woordsoorten	2
Angst.....	2
Snijden.....	2
Wit.....	3
Cellen.....	3
Bloed.....	3
Hart.....	4

Drang.....	4
Hart.....	4
Specialisaties.....	4
Pijn.....	5
Snijding, verwijdering.....	5
Nieuwe verbinding.....	6
Behorend tot.....	6
Prefixen.....	6
Te veel.....	6
Hypo.....	7
Klieren.....	7
Gezwel.....	7
Aandoening.....	8
Vet en slijm.....	9
Strottenhoofd.....	10
Hoofd.....	10
Hernia.....	11
Verweking.....	12
Beenderen.....	12
Tanden.....	13
Ab-, ad-l.....	14
Abdomen.....	14
Hydro.....	15
Lenden en bekken.....	15
Schedel.....	16
Bacterieën en trossen.....	16
Etter.....	17

Neus.....	17
Stenen	18
Traag.....	18
Ademen.....	19
Blast.....	19
Verharding.....	19
Slagader	20
Bloed 2.....	20
Ei- en zaadcel	20
Baarmoeder.....	22
Ooglid	23
Nier	23
Naad en hechting.....	24
Vloed	24
Ademhaling	25
Zwart.....	25
Schimmel.....	26
Borstholte	26
Mond.....	26
Tong, lip, tandvlees	27
Slokdarm.....	28
Maag.....	28
Darm	28
Uitpuiling.....	29
Endeldarm.....	29
Lever en pancreas	30
Slagader en ader	30

Scheur	31
Verdoving	32
Para	32
Spraak	33
Stem	33
Spier 2	34
Dubbel	34
Rechts	34
Zicht	35
Zenuwen	35
Merg	35
Vorming	36
Geest	36
Weten	37
Enkele prefixen	38
Vlakken	40
Lucht	40
Kleur	41
Moeilijk en makkelijk	41
Bloedingen	41
Onecht	42
Buik	42
Vuur	42
Blauw 2	42
Bloedcellen	43
Water	43
Oog 2	44

Suiker.....	44
Testes.....	44
Plaatsbepalingen.....	45
Hoeveelheden.....	46
Weg van.....	47
Verdoving.....	48
Niet.....	48
Random en doorheen.....	48
Dood.....	49
Mens.....	49
Milt.....	49
Samen.....	50
Hart.....	50
Op, kern.....	50
Onder.....	50
Rotting.....	51
Tegen, in en door.....	51
Slecht.....	51
Een, twee, drie, half.....	52
Samen, na, voor.....	52
Neus en keel.....	53
Luchtpijpen en long.....	53
Beweging van bloedvaten.....	54
Weefsel.....	54
Nacht.....	54
Geel.....	54
Stijf.....	55

Stilstand.....	55
Been.....	55
Gewrichten	55
Knopen	56
Eten.....	56
Oog 3	57
Cellen.....	58
Nieren	58
Voeten.....	58
Oren.....	58
Rug	59
Navel.....	59
Nagel.....	59
Schouder	60
Schildklier.....	60
Bijnieren	60
Pancreas en hypofyse	61